

ŠKOLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM

PRO ŠKOLNÍ ROK 2025/2026

č.j.: CES/0932/2025

Základní škola, Liberec, Česká 354, příspěvková organizace

Motto:

Smysl má taková prevence, do které se zapojí všichni a která povede ke zdravému životnímu stylu, posilování kvalitních mezilidských vztahů, rozvoji a podpoře sociálních kompetencí a tím k vytváření zdravé společnosti.

Obsah

Obsah

Obsah	3
Školní preventivní program	4
Hlavní oblasti zaměření prevence	4
Základní údaje o škole	5
ŠKOLNÍ PORADENSKÉ PRACOVÍŠTĚ (ŠPP)	6
Představitelé prevence rizikového chování ve škole	6
Ředitel školy	6
Výchovný poradce	7
Metodik prevence	7
Třídní učitel	8
Metody a formy preventivní práce ve škole	9
<i>Další využívané metody ve škole</i>	10
Metody práce při preventivních programech	12
<i>Uplatňování represivních nástrojů školy</i>	12
Úrovně realizace preventivního programu	12
Principy preventivního programu	13
Dokumentace spojená s prevencí ve škole	14
Hlavní úkoly preventivního programu na školní rok 2025/26	15
Stanovení cílů	15
Primární prevence	18
Konkrétní programy plánované pro školní rok 2025/26	18
Krizový plán	20

Školní preventivní program

Školní preventivní program vychází z Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č. j. 21291/2010-28.

Školní preventivní program je základním nástrojem prevence ve škole a komplexní systémový prvek v realizaci preventivních aktivit ve škole. Jeho realizace je pro školu závazná, přičemž kontrola jeho dodržování podléhá České školní inspekci.

Úkolem preventivní práce je především snížit počet vyskytujících se negativních jevů, posilovat u žáků školy odpovědnost za svůj život a zdraví, účinně bránit vzniku a potírat všechny projevy šikany mezi žáky, minimalizovat riziko vzniku závislosti na drogách či jiných látkách, minimalizovat projevy či vývoj jakéhokoli patologického jevu, který by se mohl na škole objevit.

Hlavní oblasti zaměření prevence

a) předcházení rizikovým jevům v chování žáků, jako je zejména

- záškoláctví
- násilí a agresivita, šikana, vandalismus
- projevy rasismu, xenofobie, antisemitismu, politického a náboženského extremismu a sektářství
- užívání návykových látek (tabák, alkohol, drogy) a zneužívání léků
- patologické hráčství, závislost na Internetu a virtuální drogy

b) rozpoznání a zajištění včasné intervence, zejména v případech

- domácího násilí – týrání a zneužívání dětí
- ohrožování mravní výchovy dětí a mládeže nebo sexuálního zneužívání dětí
- poruch příjmu potravy (mentální bulimie, mentální anorexie)
-

c) vytvořit přátelské a pozitivní klima mezi pedagogy a žáky ve škole

- minimalizovat výskyt rizikového chování ve škole i mimo školu
- schopnost řešit problematické situace spojené s rizikovým chováním

d) vytvářet podmínky pro smysluplné využití volného času dětí a mládeže

- zajistit průběžnou spolupráci s výchovným poradcem a dalšími odborníky

Základní údaje o škole

Název: Základní škola, Liberec, Česká 354, příspěvková organizace

Sídlo: Česká 354 Liberec, 463 12 Liberec 25

IČ 64040364

Právní forma: příspěvková organizace

Ředitel školy: Mgr. Štěpánka Vozková

Webové stránky: www.zs-vesec.cz

Telefon: 48 51 30 003

E-mail: 22@zs-vesec.cz

Datová schránka: cqpmn72

Základní škola, Liberec, Česká 354, příspěvková organizace je úplnou školou s 1. až 9. postupným ročníkem. Výuka v tomto školním roce probíhá ve 3 paralelních třídách. Kapacitně škola umožňuje vzdělávání až 632 žákům.

Školu navštěvují žáci především z okolního sídliště a ze zástavby rodinných domů v okolí školy. Někteří žáci dojíždí z různých částí Liberce či z okolních vesnic. Nedaleko se nachází dvě ubytovny, z níž k nám dochází žáci, kteří na škole obvykle dlouho nezůstávají a nebo jsou ze sociálně slabých rodin.

Škola disponuje dvěma budovami rozdělenými na první a druhý stupeň. Obě budovy jsou propojeny vnitřní chodbou a dají se projít i přes velkou tělocvičnu v přízemí a nebo přes florbalovou tělocvičnu nacházející se ve druhém patře školy. V prostorách druhého stupně se nachází ředitelna školy a sekretariát. Dále je zde zázemí zástupkyně druhého stupně a velká sborovna. Na prvním stupni je oddělené patro pro žáky a pedagogy prvních tříd. Většina pedagogů 1. stupně sdílí sborovnu v 1. patře 1. stupně. V tomto patře je také kancelář zástupkyně ředitelky školy. Škola disponuje poměrně dobře vybavenými učebnami, především odbornými. Některé

učebny jsou vybaveny interaktivními tabulemi s PC, dataprojektory a dalším příslušenstvím. Pro všechny žáky školy je zde zřízena rovněž školní jídelna, v níž mají možnost vybrat si ze dvou jídel. Vstup do budovy je bezbariérový. V rámci rizikového chování vidíme jako největší problém nekázeň, pozdní příchody do školy, skryté záškoláctví, špatnou komunikaci s některými rodiči problémových žáků, problematické vztahy mezi žáky, vyloučení některých jedinců z kolektivu (často žáci cizinci – jazyková bariéra), využití elektronických prostředků (např. mobilní telefony, sociální sítě) k záměrnému psychickému ubližování.

ŠKOLNÍ PORADENSKÉ PRACOVISŤE (ŠPP)

Představitelé prevence rizikového chování ve škole

- ředitelka školy - Mgr. Štěpánka Vozková
- metodik prevence pro 1. st. - Mgr. Eva Kotková
- metodik prevence pro 2. st. - Mgr. Jana Čepičková
- výchovný poradce pro 1. st. - PhDr. Valerie Minaříková
- výchovný poradce pro 2. st. - Mgr. Pavlína Hartmanová
- třídní učitelé

ŠPP poskytuje komplexní poradenské a konzultační služby žákům, jejich zákonným zástupcům a pedagogům. K hlavním cílům ŠPP patří aktivity vedoucí k vylepšení sociálního klimatu školy (posílení pozitivních vztahů mezi všemi subjekty školy, rozšíření oblastí primární prevence a zkvalitnění péče o děti se speciálními vzdělávacími potřebami).

Ředitel školy

Vytváří podmínky pro předcházení vzniku sociálně patologických jevů:

- a) zabezpečením poskytování poradenských služeb ve škole,
- b) koordinací tvorby, kontrolou realizace a pravidelným vyhodnocováním preventivního programu,
- c) začleněním preventivního programu do osnov a učebních plánů školního vzdělávacího programu školy,

- d) řešením aktuálních problémů souvisejících s výskytem sociálně patologických jevů ve škole,
- e) jmenováním školního metodika prevence a poskytnutím prostoru pro vzdělávání a činnost školního metodika,
- f) podporou týmové spolupráce všech pedagogů při přípravě, realizaci a vyhodnocování preventivního programu,
- g) spoluprací s metodikem prevence v pedagogicko-psychologické poradně (PPP) a s krajským školským koordinátorem prevence,
- h) podporou aktivit zaměřených na využívání volného času žáků.

Výchovný poradce

Zajišťuje zejména:

- a) péči o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (speciální poruchy učení, nadaní žáci aj.),
- b) péči o integrované žáky se zdravotním znevýhodněním,
- c) zprostředkování nových metod pedagogické diagnostiky a intervence,
- d) poskytování informací žákům a jejich zákonným zástupcům o činnosti školy, školských a dalších poradenských zařízeních v regionu,
- e) shromažďování odborných zpráv a informací o žácích v poradenské péči dalších poradenských zařízení,
- f) vedení písemných záznamů umožňujících doložit rozsah a obsah činnosti výchovného poradce včetně navržených a realizovaných opatření.

Metodik prevence

Zajišťuje zejména:

1. Metodické a koordinační činnosti:

- a) koordinace tvorby a kontrola realizace preventivního programu školy,
- b) koordinace a podílení se na realizaci aktivit školy zaměřených na prevenci sociálně patologických jevů,
- c) metodické vedení činnosti pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence,

- d) koordinace vzdělávání pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence sociálně patologických jevů,
- e) koordinace přípravy a realizace aktivit zaměřených na zapojování multikulturních prvků do vzdělávacího procesu a na integraci žáků/cizinců,
- f) koordinace spolupráce školy s orgány státní správy, s metodikem preventivních aktivit v PPP a s odbornými pracovišti,
- g) shromažďování odborných zpráv poradenských zařízení v rámci prevence,
- h) vedení písemných záznamů činnosti školního metodika prevence včetně navržených a realizovaných opatření.
- i) konzultační hodiny pro žáky – pravidelně v úterý od 13.30-14:15 hod. pro pedagogy a rodiče po domluvě,
- j) vede a spravuje výkaznictví preventivních aktivit SEPA

2. Informační činnosti:

- a) zajišťování a předávání odborných informací o problematice sociálně patologických jevů, o nabídkách programů a projektů, o metodách a formách specifické primární prevence pedagogickým pracovníkům školy,
- b) prezentace výsledků preventivní práce školy, získávání nových odborných informací a zkušeností,
- c) vedení a průběžné aktualizování databáze spolupracovníků školy pro oblast prevence sociálně patologických jevů.

3. Poradenské činnosti:

- a) vyhledávání a orientační šetření žáků s rizikem či projevy sociálně patologického chování,
- b) poskytování poradenských služeb těmto žákům a jejich zákonným zástupcům, případně zajišťování péče odpovídajícího odborného pracoviště (ve spolupráci s třídními učiteli),
- c) spolupráce s třídními učiteli při zachycování varovných signálů spojených s možností rozvoje sociálně patologických jevů u jednotlivých žáků a tříd,
- d) příprava podmínek pro integraci žáků se specifickými poruchami chování.

Třídní učitel

Zajišťuje zejména:

- a) spolupráci se školním metodikem prevence na zachycování varovných signálů,
- b) podílí se na realizaci preventivního programu a na diagnostice vztahů ve třídě,
- c) motivuje k vytvoření vnitřních pravidel třídy a dbá na jejich důsledné dodržování (vytváření otevřené bezpečné atmosféry a pozitivního sociálního klimatu ve třídě),
- d) podporuje rozvoj pozitivních sociálních interakcí mezi žáky třídy,
- e) zprostředkovává komunikaci s ostatními členy pedagogického sboru,
- f) je garantem spolupráce školy se zákonnými zástupci žáků třídy,
- g) získává a udržuje si přehled o osobnostních zvláštěnostech žáků a o rodinném zázemí.

Pokud má být preventivní program účinný, je důležité zapojení všech aktérů života školy – žáků, rodičů, učitelů i ostatních zaměstnanců školy. Škola musí být ucelená, aby vše fungovalo na základě vzájemné spolupráce. Bez účasti všech není žádná změna a rozvoj reálně dosažitelný a trvale udržitelný. Pokud nejsou tyto podmínky respektovány, nemůže být úspěch programu snadný a efektivní. Preventivní působení musí mít výchovně vzdělávací charakter.

Metody a formy preventivní práce ve škole

- spolupráce vedení školy a pedagogického sboru (informační schůzky, porady atd.)
- spolupráce rodiny a školy (třídní schůzky, konzultační hodiny, třídnické hodiny, akce školy – den otevřených dveří, schránka důvěry)
- spolupráce školy s jinými organizacemi (např. OSPOD, Policie ČR, PPP, středisko výchovné péče, Maják apod.)
- vzdělávání pedagogů v oblasti prevence
- preventivní práce ve vyučování (prožitkové i intervenční programy pro třídy, exkurze, besedy, třídnické hodiny apod.)

- sledování psychického a fyzického stavu žáků (agresivita, smutek, vyčleňování z kolektivu, zranění apod.), včasné řešení agresivity a šikany, potírání symboliky extrémistických organizací, vandalismu, boj proti kouření nebo nezdravému životnímu stylu
- podpora školních žákovských aktivit (školní časopis, školní soutěže, sportovní turnaje, zájmové kroužky apod.), podpora ostatních volnočasových aktivit žáků školy (kroužky, olympiády, soutěže, jarmarky, karnevaly, návštěvy divadla, škola v přírodě, výlety, alternativní výuka aj.)
- prezentace výsledků a úspěchů žáků i školy (nástěnky, webové stránky, školní časopis, školní rozhlas, výstavy prací apod.)
- zpětnovazebné výstupy prevence – využití sociometrických metod ve třídách, schránka důvěry, Nenech to být (online schránka důvěry) NNTB <https://www.nntb.cz/>
- Díky schránce důvěry NNTB může žák, rodič, učitel nebo zaměstnanec upozornit na šikanu ve škole nebo na jakýkoliv problém, o které není snadné mluvit osobně
- reflexe závěrů a výstupů ze školní praxe do tvorby a úpravy školního plánu preventivních aktivit

Další využívané metody ve škole

Informační nástěnky a schránky důvěry

V přízemí budovy 2. st. je trvale umístěna schránka důvěry pro 2. st. a u šaten nástěnka s tematikou prevence. Schránka důvěry pro 1. st. je umístěna v přízemí u šaten u stolního fotbalu. Tematická nástěnka pro prevenci se nachází ve 2. patře.

Plakáty

V každé učebně a herně jsou vyvěšena čísla tísňových linek a linek bezpečí.

Třídnické hodiny

Každý žák může kdykoli během třídnické hodiny využít konzultace s třídním učitelem. V případě krizových či jiných situací je možné individuálně dohodnout jiný termín konzultace s pedagogickým pracovníkem.

Školní parlament

V rámci parlamentu se uskutečňují 1× měsíčně pravidelná setkávání ředitelky se zástupci tříd. Funguje spolupráce s pozitivními silnými autoritami na primární

prevenci, které se podílejí na včasném odhalování a odstraňování negativních sociálně patologických jevů v jednotlivých třídách. Žáci mají možnost, prostřednictvím svých volených zástupců, podílet se na chodu školy. Iniciovat změny zdola.

Školní družina

Její hlavní cíl je upevňování a rozvíjení mravní stránky dítěte, kladení důrazu na individuální přístup, získání kooperačních kompetencí a prevenci šikany a jiných patologických jevů. Je nedílnou součástí při plánování akcí, např. den otevřených dveří, pohádkový les apod. Přehled plánovaných školních akcí je zpracován v Ročním plánu práce školy.

Metody práce při preventivních programech

K preventivní práci jsou ve škole využívány:

- klasické metody práce jako ve vyučovací hodině (výklad, rozbor, diskuze, dramatická výchova apod.),
- soutěže, prožitkové programy, představení, besedy, exkurze, samostatné či skupinové práce žáků.

Uplatňování represivních nástrojů školy

- odhalování šikany a pokusů o šikanu (včetně kyberšikany) ve škole, včasná přijímání kázeňských opatření a trestů, nekompromisní postoj k násilí mezi žáky ve škole
- nulová tolerance k drogám a jakékoli formě jejich propagace
- potírání kuřáctví a užívání alkoholu
- boj proti záškoláctví
- potírání vandalismu, řešení krádeží
- nesmiřitelnost vůči projevům jakéhokoliv extremismu a homofonie
- zacílení dopravní výchovy proti rizikovému chování v dopravě
- spolupráce školy s jinými organizacemi (např. OSPOD, Policie ČR, PPP, středisko výchovné péče apod.)

Úrovně realizace preventivního programu

Preventivní program je:

- začleněn do výukových předmětů jednotlivých ročníků na 1. i 2. st.,
- realizován prostřednictvím jednorázových i pravidelně se opakujících preventivních akcí,
- realizován v rámci mimoškolních aktivit,
- realizován v rámci nabízených zájmových útvarů (aktivní trávení volného času),
- realizován v rámci spolupráce a informovanosti s rodiči (individuální konzultace)

- realizován v rámci pedagogické diagnostiky.

Principy preventivního programu

Preventivní program je založen na principech:

- rozvoje klíčových kompetencí žáků;
- rozvoje sociální kompetence – rozvíjení sociálních dovedností, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomění si důsledků jednání;
- posilování komunikačních dovedností – zvyšování schopnosti řešit problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, neúspěch, kritiku;
- demokratické řízení, efektivní pravidla vzájemného soužití;
- vytváření pozitivního sociálního klimatu – pocitu důvěry, bez nadměrného tlaku na výkon, zařazení do skupiny, práce ve skupině vrstevníků, vytvoření atmosféry pohody a klidu bez strachu a nejistoty;
- formování postojů ke společensky akceptovaným hodnotám – pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot, humanistické postoje apod.;
- znalosti, dovednosti a postoje, které si žáci osvojí, musí korespondovat s věkem a navazovat na předchozí zkušenosti. Formy vzdělávání a výchovy musí zohledňovat životní styl rodiny i působení vrstevníků.

Dokumentace spojená s prevencí ve škole

- školní preventivní program školy
- školní vzdělávací program č. j. CES/0503/2022
- školní řád CES/0293/2024 a jeho přílohy
- zápisy o jednotlivých případech
- metodický pokyn k prevenci rizikového chování
- seznam kontaktů na instituce nabízející odbornou pomoc

- seznam ve škole dostupné literatury
- rozložení témat prevence do jednotlivých ročníků

Hlavní úkoly preventivního programu na školní rok 2025/26

Stanovení cílů

V rámci dlouhodobých cílů vycházejících ze školního vzdělávacího programu probíhají ve škole:

- vytváření optimálního klimatu školy a sociálních vztahů, při kterých dochází ke zvyšování sociální kompetence dětí, k rozvoji dovedností, které vedou k odmítání všech forem sebestrukce, projevů agresivity a porušování pravidel či zákona apod.;
- výchova dětí ke zdravému životnímu stylu, k osvojení pozitivního sociálního chování a rozvoji harmonické osobnosti žáka;
- průběžné sledování konkrétních podmínek a situace ve škole z hlediska rizik výskytu sociálně patologických jevů a uplatňování různých forem a metod umožňujících včasné zachycení (pozorování, sociometrie atd.);
- zabránit vzniku a šíření sociálně patologických jevů, zvýšit odolnost dětí a mládeže vůči těmto negativním vlivům;
- maximálně aktivně zapojit všechny aktéry školy (žáky, rodiče, učitele i ostatní zaměstnance školy) do života školy problematika prevence veškerého rizikového chování.

V současné době se pokračuje ve všech pozitivních preventivních aktivitách a činnostech školy realizovaných v minulých letech.

Pro žáky bude škola:

- realizovat preventivní strategii v jednotlivých ročnících, dále do jednotlivých předmětů začleňovat preventivní témata;
- realizovat pravidelné třídnické hodiny – zaměřené na zvyšování sociálních kompetencí žáků, posilování pozitivních vztahů v kolektivu a v prostředí třídy. To povede k posilování důvěry k třídnímu učiteli, vytváření dobrého klimatu třídy bez strachu a nejistoty a s pocitem bezpečí;
- každá třída si vytvoří pravidla třídy, jejich plnění bude průběžně sledováno a vyhodnocováno během roku, např. při třídnických hodinách;

- pozitivně podporovat tvorbu a následné dodržování pravidel vzájemného soužití třídy – posilování třídního kolektivu – výlety, prožitkové akce;
- podporovat mimoškolní akce se třídou (výlety, návštěvy kulturní akcí, osobnostně sociální výcviky, poznávací zájezdy apod);
- podporovat různé celoškolní soutěže – výtvarné, sportovní, vědomostní atd.
- prohlubovat častější spolupráci mezi mladšími a staršími spolužáky, společné setkávání v zájmových útvarech, a při společných celoškolních aktivitách (školní projekty, den otevřených dveří, činnost školní samosprávy).

Pro rodiče bude škola:

- zajišťovat informovanost a spolupráci se zákonnými zástupci pomocí např. schůzek a konzultací, dále prostřednictvím webových stránek apod.;
- navazovat kladné spolupráce – pomoc při pořádání exkurzí, mimoškolních akcí apod.;
- zajišťovat sekci na webu školy, ve které rodiče najdou adresář poskytovatelů služeb s ohledem na problematiku zvládání rizikového chování dětí;
- uspořádávat společné akce k lepšímu poznání školy a rodiny (den otevřených dveří, jarmark, maškarní apod.);
- zajišťovat informovanost a zpětnou vazbu (např. zápis do žákovských knížek, notýsků);
- při škole je zřízena rada školy.
- KRPŠ - Klub rodičů a přátel školy – finanční spoluúčast na realizaci preventivních programů

Pro pedagogy bude škola:

- zajišťovat vzdělávání – programy, školení, konzultace atd.;
- podporovat všechny mimoškolní akce se třídou (výlety, kulturní akce, sociální výcviky atd.);
- veškeré informace, důležité dokumenty a materiály najdou učitelé na společném prostředí školy;

- zdůrazňovat nutnost spolupráce všech pedagogů u rizikových skupin žáků, např. snadná oběť šikany, žáci ze sociálního prostředí, rizikového prostředí apod.

Primární prevence

- při vzdělávání **žáků 1. st. základní školy je primární prevence zaměřena na** – pravidla soužití mezi žáky, rozvoj osobnosti, vnímání individuálních odlišností dětí mezi sebou, toleranci, úctu i sebeúctu, důvěru, komunikativní dovednosti, řešení konfliktů, schopnost klást otázky, vyjádřit svůj názor, umění říci „ne“, práci v kolektivu, vzájemnou pomoc, pozitivní citové naladění, řešení stresu, životosprávu, zdravý životní styl, schopnost vyhledat pomoc, včasné odhalování speciálních poruch učení a chování;
- při vzdělávání **žáků 2. st. základní školy je primární prevence zaměřena na** – zvyšování odolnosti dětí vůči sociálně patologickým jevům, např. zvyšování odolnosti proti stresu, učení žáků zvládat různé životní problémy a konflikty, nácvik odmítání nabídky.

Konkrétní programy plánované pro školní rok 2025/26

Viz. Plán preventivní aktivity SEPA

Projekty

V průběhu roku jsou zařazeny projekty tříd a harmonizační dny pro třídy

1.ročník

- Projekt Dopravní výchova
- Harmonizační dny – formování skupiny

3.ročníky

- Harmonizační dny – formování skupiny
- Vrstevnický program

4 ročníky

- Harmonizační dny – formování skupiny
- Vrstevnický program

5.ročník

- Harmonizační dny – formování skupiny

- Vrstevnický program

6.ročník a 8.ročník

- Vrstevnický program
- Harmonizační dny – formování a práce se skupinou

V průběhu roku je seznam pravidelně doplňován o další aktivity, např. moštování, karnevaly, strašidelná světýlka, sportovní den atd.

KRIZOVÝ PLÁN

Obsah

Šikana

Kyberšikana

Alkohol

Tabák

Sebepoškozování

Domácí násilí

Krizové situace u žáků s poruchou autistického spektra a poruchami chování

Poruchy příjmu potravy

Záškoláctví

ŠIKANA

Šikana je definována jako agresivní chování dítěte, žáka/žákyně, studenta/studentky (dále v textu pouze „žák“) vůči jinému žákovi, případně skupině žáků. Jedná se o opakované (nikoliv nutně) chování, které je založeno na vědomé, záměrné, úmyslné a obvykle skryté snaze ublížit fyzicky, emocionálně a/nebo sociálně. Šikana je charakteristická nepoměrem sil, bezmocností oběti, nepříjemností útoku pro oběť a samouúčelností agrese (MŠMT, 2016).

Všechny vyhotovené záznamy z jednání, rozhovorů jsou neveřejné, jsou uloženy u výchovného poradce, kopie u školního metodika prevence.

Krok 1 – Informovat vedení školy, školního metodika prevence, výchovného poradce, školního psychologa. Oznamovací povinnost má každý zaměstnanec školy, který má podezření na šikanu nebo se stane svědkem šikanování.

Krok 2 – Je proveden rozhovor s těmi, kdo na šikanu upozornili, z rozhovoru je vyhotoven písemný záznam. Rozhovor vede školní metodik prevence a výchovný poradce, v případě nepřítomnosti některého z nich člen vedení školy.

Krok 3 – Provést odhad závažnosti a formy šikany. Školní metodik prevence a výchovný poradce odhadnou na základě zjištěných informací a konzultace s odbornými texty závažnost šikany – 1. stádium řeší škola sama, ve 2. stádiu konzultuje s odborníky, další vyšší stadia řeší odborníci z pedagogicko - psychologické poradny, střediska výchovné péče atd.

Krok 4 – Ochrana oběti. Po celou dobu řešení nesmí dojít ke konfrontaci oběti, agresora a oznamovatele, mohlo by dojít k ovlivňování zúčastněných. Podle toho, kde a kdy se šikana děje jsou přijata ochranná opatření (zvýšené dozory, informace vyučujícím příslušných předmětů, např. TV, atd.) Je-li šikana podchycena až ve 3. –5. stádiu, školní metodik prevence okamžitě kontaktuje odborníky, v řešení je dále pokračováno dle jejich pokynů a v součinnosti s nimi.

Krok 5 – Nalezení vhodných svědků, individuální rozhovory s nimi, zápis. Školní metodik prevence a výchovný poradce, případně člen vedení školy vedou diskrétní rozhovory se svědky, vyhotoví neveřejný záznam.

Krok 6 – Rozhovor s obětí, kontaktování zákonných zástupců, žádost o součinnost. Školní metodik prevence a výchovný poradce vedou diskretní rozhovor s obětí, vyhotoví záznam. Ředitel školy kontaktuje zákonné zástupce oběti, vyzve je k součinnosti, žádá o doplnění informací.

Krok 7 – Rozhovor s agresorem, zápis Školní metodik prevence, výchovný poradce a Ředitel školy vedou rozhovor s agresorem, vyhotoví zápis.

Krok 8 – Analýza všech získaných materiálů, informací, vyvození kázeňských opatření Školní metodik prevence a výchovný poradce provedou analýzu všech získaných informací, vypracují zprávu, kterou předloží ředitelce školy. Ředitel školy uloží kázeňské opatření dle školního řádu.

Krok 9 – Příprava výchovné komise se zákonnými zástupci agresora, informace o celé situaci, o udělení kázeňských opatření, nabídka kontaktů na odborníky. Ředitel školy připraví výchovnou komisi, které se dle okolností zúčastní kromě ní a zákonných zástupců agresora také třídní učitel, školní metodik prevence a výchovný poradce. Zákonní zástupci jsou informováni o celé situaci, o následcích šikany a kázeňských opatřeních, jsou jim nabídnuty kontakty na odborníky. Školní metodik prevence vyhotoví z jednání záznam.

Krok 10 – Třídnická hodina Následuje práce s celým třídním kolektivem, který je šikanou zasažen. Na programu se třídou spolupracuje třídní učitel se školním metodikem prevence, podle potřeby osloví externí spolupracující organizace. Byla-li zachycena šikana ve 3.–5. stádiu, s třídním kolektivem pracují externí odborníci.

Výbuch skupinového násilí – pokročilá šikana:

Zaměstnanec školy, který je přítomen výbuchu skupinového násilí, musí rychle jednat na několika úrovních zároveň.

Kroky 1 a 2 by se měly dít současně.

Krok 1 – Zvládnout vlastní šok, rychle odhadnout závažnost a formu šikany

Krok 2 – Zachránit oběť, zastavit skupinové násilí

Krok 3 – Připravit podmínky pro vyšetřování

Svědka výbuchu skupinové agrese informuje vedení, zalarmuje nejbližší pedagogy, s jejich pomocí zabráni skupinové domluvě na křivé výpovědi. V případě potřeby přivolá lékaře na pomoc oběti.

Ředitel školy kontaktuje Policii ČR, školní metodik prevence kontaktuje specialistu na šikanování. Ředitel školy informuje zákonné zástupce.

Krok 4 – Další postup dle pokynů specialisty na šikanování

Krok 5 - Informovat pedagogický sbor, pracovat na dlouhodobé nápravě a léčení vztahů ve skupině, kde k pokročilé šikaně došlo. Ředitel školy informuje na poradě pedagogický sbor o celé situaci, o učiněných a zamýšlených krocích. Školní metodik prevence a třídní učitel se ve spolupráci se specialistou na šikanování a externími spolupracujícími organizacemi podílejí na dlouhodobé nápravě a léčení vztahů ve skupině, kde k pokročilé šikaně došlo.

Krok 6 – Zajistit seminář, školení pro zaměstnance školy v problematice šikany Ředitel školy vyvodí z celé situace závěry, školní metodik prevence ve spolupráci s vedením školy zajistí pro zaměstnance školy seminář, školení, výcvik v problematice šikany.

KYBERŠIKANA

Kyberšikanou rozumíme agresi namířenou proti jednotlivci nebo skupině s využitím informačních a komunikačních technologií. Dochází k ní opakovaně, dlouhodobě a je vnímána jako ubližující. Nelze zaměňovat s on-line ubližováním, kde se jedná o jednorázové útoky s dočasným dopadem. Typické formy kyberšikany jsou popsány ve zvláštní příloze. (MŠMT, 2010, Příloha 7)

Krok 1 – Zklidnit oběť, vyzvat ji k zajištění důkazů

Oběť kyberšikany může mít přehnané reakce, mohou se objevit suicidní úmysly. Základním krokem je zklidnit oběť a pomoci jí zajistit důkazy – stáhnout stránky, odkazy na profily, pořídit fotografie obrazovky, zajistit seznam žáků, kteří se stali publikem, pokusit se identifikovat agresora (např. prostřednictvím jeho přátel). Se zajišťováním důkazů pomůže školní IT specialista.

Krok 2 – Informovat vedení školy, školního metodika prevence, výchovného poradce, třídního učitele.

Krok 3 - Pokusit se zajistit, aby kyberšikana dále nepokračovala

Školní metodik prevence kontaktuje školního IT specialistu, ten se pokusí kyberšikanu zastavit, odstranit závadný obsah z internetu, zablokovat profil agresora atd. Nejde-li získat důkazy a

zajistit zastavení kyberšikany, školní metodik prevence kontaktuje odborníky (pracovníky projektu E-bezpečí, kriminalisty z oddělení informační kriminality Policie ČR aj.)

Krok 4 – Jednání se zákonnými zástupci oběti

Ředitel školy informuje zákonné zástupce oběti o incidentu, nastíní postup řešení na úrovni školy, a ZZ, z jednání je vyhotoven zápis. Jestliže kyberšikana spadá do kompetencí školy, pokračujeme krokem 5, v opačném případě krokem 9. Kyberšikana se odehrávala na půdě školy Agresor je znám

Krok 5 – Ve spolupráci se zákonnými zástupci se pokusit eliminovat přístup oběti k agresorovi

Krok 6 – Pohovor s agresorem a s jeho zákonnými zástupci

Ředitel školy kontaktuje zákonné zástupce agresora, na setkání je informuje o incidentu, o postupu řešení na úrovni školy, o možných trestně-právních následcích. V počátečním stádiu uloží kázeňská opatření dle školního řádu, vyzve agresora k odstranění závadného obsahu z virtuálního prostoru.

Krok 7 – V závažnějších případech kontaktovat Policii ČR, OSPOD

V případech vydírání, vyhrožování násilím, publikování ponižujících nebo intimních obsahů kontaktuje Ředitel školy Policii ČR, OSPOD. Další postup viz Krok 10, 11 Agresor není znám

Krok 8 – Předat zákonným zástupcům kontakt na odborníky, požádat o pomoc PČR

Ředitel školy kontaktuje Policii ČR s žádostí o pomoc při řešení, školní metodik prevence předá zákonným zástupcům kontakt na odborníky, oběti předá pravidla bezpečného chování na internetu. Dále viz Krok 10, 11

Kyberšikana se odehrála mimo školu

Krok 9 – Informovat zákonné zástupce o možnosti využití právních služeb

Ředitel školy informuje na setkání zákonné zástupce o možnosti kontaktovat Policii ČR, zažalovat agresora u občanského soudu

Krok 10 – Vyžádat si závěry vyšetřování, seznámit s nimi žáky, zákonné zástupce Ředitel školy si vyžádá závěry vyšetřování, stanoviska odborníků, seznámí s nimi zákonné zástupce, školní metodik prevence s nimi seznámí žáky

Krok 11 – Škola přijme opatření k minimalizaci možnosti opakování kyberšikany v třídním kolektivu

Ředitel školy informuje zaměstnance školy o řešení situace, případně pověří IT specialistu instalací potřebného softwaru, školní metodik prevence zajistí besedu s odborníky, informuje žáky o možnostech řešení kyberšikany.

ALKOHOL

Nález alkoholu v budově školy

Krok 1 – Uvědomit vedení školy, školního metodika prevence, popř. třídního učitele

Krok 2 – Uložit tekutinu (důkaz, pro lékaře)

Nalezený alkohol je třeba uložit do ředitelny školy, opatřit štítkem s datem a místem nálezů. Je-li třeba, vyznačí se hladina alkoholu.

Krok 3 – Sepsat stručný záznam o nálezů

Zaměstnanec školy, který našel alkohol sepiše stručný záznam – viz formulář – kdy, kde, kdo, popis tekutiny (neochutnávat) – záznam uložen u výchovného poradce a školního metodika prevence.

Nález alkoholu u žáka

V případě nálezů alkoholu u žáka jde o porušení školního řádu, škola postupuje podle § 31 zákona č. 561/2004 Sb. (školský zákon). (MŠMT, 2010, Příloha 4) Žákovi nelze prohledávat osobní věci.

Krok 1 – Vyzvat žáka, aby alkohol odevzdal

Žák nesmí být prohledán, ani mu nesmí být bez jeho souhlasu prohledány osobní věci

Krok 2 – Informovat vedení školy, školního metodika prevence, třídního učitele

Krok 3 – Provést zápis a alkohol uložit do ředitelny

Zaměstnanec školy, který alkohol u žáka objevil, vyhotoví krátký zápis – viz formulář, zabavený alkohol uloží do ředitelny jako případný důkaz. Alkohol se nesmí ochutnávat.

Krok 4 - Zahájit zkoumání

Školní metodik prevence a výchovný poradce provede pohovor se žákem, ze kterého vyhotoví písemný zápis. (kde žák alkohol získal, zda bylo zabaveno vše, zda žák někomu alkohol nabízel, zda ho konzumoval atd.), žák zápis podepíše. V případě, že podpis odmítne, je toto uvedeno v zápisu.

Krok 5 – Vyrozumět zákonné zástupce, uložit výchovné opatření dle školního řádu Ředitel školy informuje zákonné zástupce žáka, uloží výchovné opatření v souladu se školním řádem.

Krok 6 – Kontaktovat OSPOD, když ZZ nespolupracují, řešit s Policií ČR

Žák požil alkohol

Krok 1 – Zabránit v další konzumaci

Zaměstnanec školy okamžitě zabráni žákovi v další konzumaci (nesmí ale prohledávat ani žáka, ani jeho osobní věci), vyhodnotí žákův zdravotní stav. Informuje odpovědné osoby.

Krok 2 – Poskytnout v případě potřeby první pomoc, zahájit zkoumání

Při ohrožení života zaměstnanec školy volá záchrannou zdravotnickou službu – 155. Není-li žák v ohrožení života, odvede žáka do ředitelny, informuje vedení školy, školního metodika prevence, výchovného poradce, ti zahájí zkoumání.

Krok 2a – Jestliže žák není schopen pokračovat ve vyučování

Ředitel školy vyzve zákonné zástupce, aby si žáka odvedli (do té doby žák pod dozorem).

Krok 2b – Jestliže je žák schopen rozhovoru

Školní metodik prevence a výchovný poradce zjistí a provedou zápis (kdo všechno konzumoval, kdy naposledy konzumoval, od koho získal alkohol, popř. zda-li je zabaveno vše). Zápis je opatřen podpisy (odmítá-li žák podepsat, uvést do zápisu).

Krok 2c – Jestliže je žák distributor – jedná se o trestný čin

Ředitel školy kontaktuje Policii ČR.

Krok 3 – Zabavený alkohol uložit v ředitelně, vyhotovit krátký zápis

Pro zápis je připraven formulář - čas a datum, popis místa nálezu, druh a množství alkoholu, podpisy zúčastněných.

Krok 4 – Informovat zákonné zástupce, uložit výchovné opatření dle školního řádu. Ředitel školy informuje o incidentu zákonné zástupce žáka, dle školního řádu uloží výchovné opatření.

Krok 5 – Hlásit incident – OSPOD, Policie ČR

Ředitel školy ohlásí incident na OSPOD, Policii ČR.

Krok 6 – Preventivní program, poučení

Školní metodik prevence zajistí preventivní program s tématem užívání alkoholu, provede poučení žáků, ve spolupráci s třídním učitelem připraví třídnickou hodinu.

TABÁK

Žák kouří v areálu školy

Krok 1 – Zabránit v dalším kouření - vyzvat žáka, aby odevzdal zbytek cigaret, tabáku Žák nesmí být prohledáván, bez jeho souhlasu nesmí být prohledávány ani jeho osobní věci.

Krok 2 – Informovat vedení školy, školního metodika prevence, třídního učitele, zabavený tabák uložit

Zaměstnanec školy informuje příslušné osoby, zabavený tabák uloží v ředitelně, vyhotoví krátký zápis (čas a datum, místo nálezu/zabavení, podpisy zúčastněných)

Krok 3 – Odvést žáka do ředitelny

Krok 4 – Zahájit zkoumání

Školní metodik prevence a výchovný poradce provedou pohovor se žákem, vyhotoví písemný zápis (kde a jak k tabáku přišel, informují žáka o porušení školního řádu, o zdravotních důsledcích atd.).

Krok 5 – Informovat zákonné zástupce, tabákové výrobky předat proti podpisu zákonným zástupcům, uložit výchovné opatření dle školního řádu

Ředitel školy informuje zákonné zástupce žáka, zabavené tabákové výrobky jim proti podpisu předá. Dle školního řádu uloží výchovné opatření.

Krok 6 – Preventivní program, poučení

Školní metodik prevence zajistí preventivní program s tematikou kouření, poučí žáky o nebezpečí závislosti.

Krok 7 – V krajním případě (rodiče nereagují, žák kouří opakovaně) – kontaktovat OSPOD

Ředitel školy ve zvláště závažných případech informuje OSPOD.

SEBEPOŠKOZOVÁNÍ

Žák je poraněn

Krok 1 – Ošetřit poranění, v případě nutnosti přivolat lékaře

Zaměstnanec školy ošetří poranění, v případě ohrožení zdraví nebo života přivolá lékaře. Žák neustále pod dozorem dospělé osoby.

Krok 2 – Předat žáka školní psycholožce, pokud na škole působí

Krok 3 – Informovat vedení školy, školního metodika prevence, výchovného poradce, třídního učitele

Krok 4 – Kontaktovat zákonné zástupce

Ředitel školy informuje zákonné zástupce, ve spolupráci se školním metodikem prevence, výchovným poradcem se snaží je motivovat k návštěvě odborníka – např. krizového centra, psychologické nebo psychiatrické ambulance, předají zákonným zástupcům kontakty na odborníky, školní metodik prevence vyhotoví záznam o řešené situaci, který je uložen u něj a u výchovného poradce.

Podezření na sebepoškozování

Sebepoškozování nepodléhá ohlašovací povinnosti. Pouze v případě výskytu dalších doprovodných problémů (týrání dítěte, zanedbávání péče, šikana, sexuální zneužívání). (MŠMT, 2010, Příloha 16)

Krok 1 – Informovat vedení školy, třídního učitele, školního metodika prevence, výchovného poradce

Krok 2 – Posoudit aktuální riziko sebepoškození

Krok 3a - Aktuální riziko sebepoškození

V případě aktuálního akutního rizika sebepoškození (ohrožení zdraví nebo života) pověří Ředitel školy pedagogického pracovníka a odešle žáka do spádového psychiatrického zařízení – je-li nutno, přivolá k asistenci Policii ČR. Dále viz Krok 4

Krok 3b - Nehrozí-li aktuálně sebepoškození, předat žáka školní psycholožce, pokud na škole působí

Krok 4 – Kontaktovat zákonné zástupce, předat kontakty na odborníky, vyhotovit záznam o řešené situaci

Ředitel školy kontaktuje zákonné zástupce, školní metodik prevence předá kontakty na odborníky a vyhotoví záznam o řešené situaci.

Krok 5 – Nastavit jasné hranice a pravidla ve škole

Ředitel školy ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm a po dohodě se zákonnými zástupci stanoví jasné hranice a pravidla ve škole – např. má žák možnost přijít za učitelem, za školní psycholožkou aj.

DOMÁCÍ NÁSILÍ

Škole nepřísluší působit na žáky, kteří se s domácím násilím setkali ať již ve formě obětí či svědků. Naprosto nevhodné je rovněž řešit situaci s možným agresorem. Učitel nemůže domácí násilí „diagnostikovat“, nemůže se řídit svými pocity, vyvozovat je z chování a z projevů dítěte, nelze ani intervenovat v rodině. Každý zaměstnanec školy je povinen jednat tehdy, když se mu žák svěří nebo pokud zaznamená dlouhodobé nezpochybnitelné známky násilí – např. modřiny, zranění, podvýživa atd. Poté bezodkladně oznámí zjištěné skutečnosti Policii, kontaktuje OSPOD. (MŠMT, 2010, Příloha 20)

Krok 1 – Informovat vedení školy, školního metodika prevence, výchovného poradce
Zaměstnanec školy sdělí příslušným osobám podezření na výskyt domácího násilí v rodině žáka.

Krok 2 – Vhodný postup konzultovat v organizaci Bílý kruh bezpečí
Školní metodik prevence konzultuje vhodný postup s odborníky z organizace Bílý kruh bezpečí, telefon: +420 257 317 110, email: ksp.centrala@bkb.cz. Další postup dle pokynů specialistů.

Krok 3 – Ředitel školy informuje oznamovatele podezření, třídního učitele a další dotčené zaměstnance o nutnosti postupovat dle pokynů odborníků, zdůrazní nutnost neprovádět žádné samostatné akce, žádné cíleně zaměřené pohovory se žákem, s rodiči (mohlo by dojít k odstranění stop, zastrášení dítěte, přechodu k jiné formě týrání), postupovat metodicky a koordinovaně.

Krok 4 – Informovat lékaře, OSPOD, Policii ČR
Ředitel školy informuje o podezření Policii ČR, OSPOD, případně lékaře, jedná se o oznamovací povinnost.

Krok 5 – Práce se třídou
Třídní učitel a další pedagogičtí zaměstnanci přistupují k žákovi stejně jako k ostatním, ale vytváří bezpečné prostředí – důraz je kladen na eliminaci jakékoli formy násilí, na opatrnost ve výrocích a hodnoceních.

KRIZOVÉ SITUACE U ŽÁKŮ S PORUCHOU AUTISTICKÉHO SPEKTRA A PORUCHAMI CHOVÁNÍ

Pedagogičtí zaměstnanci školy musí znát specifika v chování žáka s poruchou autistického spektra (PAS), zohlednit je v rámci fungování třídy, seznámí se se zásadami práce se žáky s PAS. Je třeba na základě dohody se zákonnými zástupci žáka a doporučení školního poradenského zařízení identifikovat oblasti v chování, které ve specifických podmínkách školy mohou působit jako nežádoucí nebo problémové, stanovit, jaké projevy chování budou tolerovány a kdy se jedná o problémové nebo rizikové chování – v takových případech stanovit postup, jak s problémovým chováním dále pracovat.

Ředitel školy pověří pedagogického pracovníka, který bude zodpovídat za spolupráci s poradenským zařízením, v jehož péči je daný žák, a který seznámí pracovníky školy, kteří budou s žákem v kontaktu, se specifiky v chování a komunikaci. Speciální pedagog zajistí pro pedagogické pracovníky pravidelnou metodickou podporu – supervize, mentoring, možnost spolupráce s externím odborným pracovištěm. (MŠMT, 2010, Příloha 22) Agresivní chování žáka s PAS – může dojít k ohrožení zdraví nebo života spolužáků, samotného žáka s PAS, zaměstnanců školy

Krok 1 – Vyhodnotit nebezpečnost situace

Krok 2 – Zajistit bezpečí ostatních žáků

Pedagogický pracovník zajistí buď odchod žáků ze třídy, nebo odchod žáka s PAS.

Krok 3 – Přivolat pomoc dalšího dospělého

Je důležité mobilem, prostřednictvím žáků přivolat pomoc další dospělé osoby.

Krok 4 – Odstranit z žákova dosahu nebezpečné předměty

Krok 5 – Pokusit se žáka zklidnit

Na žáka hovořit klidným hlasem, reaguje-li negativně, nekomunikovat, udržovat mezi žákem a sebou ochrannou bariéru – např. lavice.

Krok 6 – Kontaktovat zákonné zástupce, je-li třeba Zdravotnickou záchrannou službu, případně Policii ČR (při zvláště závažné agresi vůči druhým osobám)

Krok 7 – Vysvětlit spolužákům, co se stalo

Třídní učitel ve spolupráci se speciálním pedagogem vysvětlí žákům příčinu reakce, způsoby, jak jim předcházet, jak se zachovat v podobných situacích. O incidentu vyhotoví zápis, ten je uložen u metodika prevence, výchovného poradce.

PORUCHY PŘÍJMU POTRAVY

Při podezření, že žák trpí poruchou příjmu potravy – možné signály: rychlé zhubnutí, zvracení s jakoukoli argumentací, sebepoškozování, nadměrný strach z tloušťky, nespokojenost s tělem, nadměrná snaha o dosažení štíhlosti a její udržení – je třeba si uvědomit, že učitel není terapeut, nesmí suplovat jeho úlohu. (MŠMT, 2010, Příloha 3)

Krok 1 – Informovat třídního učitele, vedení školy, školního metodika prevence, výchovného poradce

Krok 2 – Pohovor se žákem

Školní metodik prevence provede pohovor se žákem, vyhotoví zápis.

Krok 3 – Kontaktování zákonných zástupců, nabídka kontaktů na odborníky, dohodnutí postupu

Ředitel školy informuje zákonné zástupce o podezření na poruchu příjmu potravy, o tom, že žák např. nechodí na obědy, i když je má objednané, byl přistižen, že zvrací (stačí informace od vrstevníků). Školní metodik prevence předá rodičům kontakty na odborníky, případně zprostředkuje kontakt s psychologem nebo lékařem.

Krok 4 – Program ve třídě, pravidelná konzultace s rodiči

Školní metodik prevence zajistí program s odpovídající tematikou, ve spolupráci s vyučujícími vhodných předmětů a školní psycholožkou se zaměří na nebezpečnost a neúčinnost redukčních diet a prostředků na redukci tělesné hmotnosti, zdůrazní opatrnost při tématech zdravé výživy, tělesného vzhledu atd. Školní metodik prevence pravidelně konzultuje s rodiči vývoj situace žáka

ZÁŠKOLÁCTVÍ

Záškoláctví je chápáno jako neomluvená absence žáka při vyučování. Jde o porušení školního řádu a zároveň školského zákona. Bývá spojeno s dalšími typy rizikového chování. (MŠMT, 2010, Příloha 11)

Krok 1 – V případě neomluvené absence informovat ředitelku školy, výchovného poradce, školního metodika prevence

Neomluvenou absenci do deseti hodin řeší třídní učitel se zákonnými zástupci, výše zmíněným zaměstnancům pouze oznámí. Třídní učitel zjistí důvody absence, se zákonnými zástupci se domluví na dalším postupu a opatřeních. Je možné ve spolupráci se školním metodikem prevence a výchovným poradcem navrhnout individuální výchovný program.

Krok 2 – Absence nad 10 hodin – výchovná komise

Ředitel školy svolá výchovnou komisi, které se účastní zákonný zástupce žáka, třídní učitel, školní metodik prevence, výchovný poradce, informuje zákonné zástupce o porušení školského zákona a možných důsledcích, dle školního řádu udělí kázeňská opatření. Školní metodik prevence vyhotoví zápis. I v tomto kroku je možné ve spolupráci se školním metodikem prevence a výchovným poradcem navrhnout individuální výchovný program.

Krok 3 – Absence nad 25 hodin – oznamovací povinnost

Při absenci nad 25 hodin kontaktuje Ředitel školy OSPOD – oznámení o zanedbání povinné školní docházky

Zpracovala Mgr. Pavlína Hartmanová, Mgr. Eva Kotková, Mgr. Jana Čepičková, metodici prevence

Přílohy

Příloha 1 – PROGRAM ŠKOLY PROTI ŠIKANĚ

Příloha 2 – CO DĚLAT, KDYŽ – návykové látky

Příloha 3 – CO DĚLAT, KDYŽ – rizika v dopravě

Příloha 4 – CO DĚLAT, KDYŽ – poruchy příjmu potravy

Příloha 5 – CO DĚLAT, KDYŽ – alkohol

Příloha 6 – CO DĚLAT, KDYŽ – CAN

Příloha 7 – CO DĚLAT, KDYŽ – šikana

Příloha 8 – CO DĚLAT, KDYŽ – kyberšikana

Příloha 9 – CO DĚLAT, KDYŽ – homofobie

Příloha 10 – CO DĚLAT, KDYŽ – extremismus

Příloha 11 – CO DĚLAT, KDYŽ – vandalismus

Příloha 12 – CO DĚLAT, KDYŽ – záškoláctví

Příloha 13 – CO DĚLAT, KDYŽ – krádeže

Příloha 14 – CO DĚLAT, KDYŽ – kouření

Příloha 15 – CO DĚLAT, KDYŽ – Psychická krize, duševní onemocnění žáka

Příloha 16- LEGISLATIVNÍ NORMY

Příloha č. 1

Program školy proti šikaně

Na prevenci šikany i při řešení jednotlivých případů by měli spolupracovat všichni pedagogičtí i nepedagogičtí pracovníci podle **Organizačního řádu školy pro prevenci šikany**.

Prevence

Spočívá zejména v těchto opatřeních:

- v pokynech pro hodnocení a klasifikaci jsou jasně stanovena výchovná opatření a opatření k posílení kázně,
- probíhá dohled pedagogických pracovníků nad žáky zejména před vyučováním, o přestávkách a podle potřeby při cestě žáků do zařízení školního stravování a do školní družiny,
- pestrá nabídka zájmových útvarů,
- informační nástěnky, důležitá čísla,
- zaměření na vytváření dobrých vztahů uvnitř třídních kolektivů,
- budování pocitu bezpečí ve škole,
- další vzdělávání pedagogických i nepedagogických pracovníků v oblasti prevence a řešení šikany,
- povinnost seznámení žáků, pedagogů a zákonných zástupců na začátku školního roku s krizovým plánem,
- spolupráce s PPP, SVP, Policie a dalšími institucemi.

Příloha č. 2

CO DĚLAT, KDYŽ – INTERVENCE PEDAGOGA

Návykové látky – drogy

Typ rizikového chování	Abstinence od drog – zdržení se substance, která způsobuje požitky. Experimentální užití drog – jednorázová zkušenost, nejvýše 2-3 zkušenosti v životě. Rekreační užití drog – nepůsobí vážné zdravotní, sociální a ekonomické problémy. Problémové užívání drog – způsobuje zdravotní a sociální i ekonomické problémy.
Typy prevence	Prevence je intervence s cílem zamezit či snížit výskyt a šíření škodlivosti účinků užívání alkoholu a nealkoholových drog. Všeobecná primární prevence je obsažená v rámcových vzdělávacích plánech a preventivních plánech. Nejvíce se osvědčila kombinace systematických dlouhodobých preventivních programů a přiměřených sankcí. Významnou roli hraje zapojení rodičů a komunity do organizace školy. Rodiče i škola mohou společně vytvářet zdravé, estetické prostředí, společně zařizují zdravé prostředí ve škole. To ovšem předpokládá postupnou změnu interakce školy s rodiči.

	Selektivní primární prevence rizika užívání návykových látek se zaměřuje na rizikové skupiny. Indikovaná primární prevence rizika užívání návykových látek Příkladem je snížení užívání konopných drog nebo alkoholu. Při intervencích se zohledňuje míra rizika a volí se kombinace vyhodnotitelných intervencí, které podporují změnu chování. Specifická primární prevence rizika užívání návykových látek je zaměřená na: informace o drogách (vědomosti, porozumění, rozvoj vlastních názorů, osvojování a rozvoj sociálně emočních dovedností a kompetencí). Nespecifická primární prevence je zaměřená na rozvíjení aktivit, které nabízejí vhodnější využití času, než jsou drogy.
Jak postupovat v případě konzumace, distribuce, držení atd.	<u>Obecný postup</u> Pojem návykové látky (dále jen NL). Patří sem kromě omamných a psychotropních látek (dále jen OPL) také alkohol nebo tabák. Školním řádem je zakázáno kouření, užívání alkoholu či OPL v prostorách školy a jejich distribuci a přechovávání. Současně platí zákaz vstupu do školy pod jejich vlivem. Jsou stanoveny sankce za porušování. <u>Konzumace NL v prostorách školy</u> V České republice není stanovena věková hranice pro užívání NL. Konzumace není považována za protiprávní jednání, ale užívání NL osobami mladšími 18 let je považováno za nebezpečné chování. Žákovi přistiženému při konzumaci je nutno zabránit v další konzumaci (výrobek odebrat za přítomnosti další osoby a s použitím ochranných pomůcek a zajistit, aby nemohl pokračovat). Pedagogický pracovník dle situace posoudí, jestli žákovi nehrozí nějaké nebezpečí, podle potřeby zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci a Policii ČR, pokud ji nevolala již dříve. Pokud ji máme, látku předáme přivolanému lékaři. Může to usnadnit léčbu, neboť u řady NL jsou známy protilátky, které odstraní nebo zmírní akutní účinek NL. Informuje se vedení školy. V případě podezření na intoxikaci žáka může pedagogický pracovník provést orientační test na přítomnost alkoholu v krvi (dechová zkouška) nebo test na přítomnost OPL (zkouška ze slin), ale pouze na základě předem získaného souhlasu zákonného zástupce. Pokud je výsledek testu pozitivní sepíše pedagogický pracovník stručný záznam s vyjádřením žáka. Obdobný postup pokud nelze prokázat, že se žák intoxikoval ve škole. Test s pozitivním

výsledkem plně hradí rodič nebo zákonný zástupce – pokud s tím souhlasil v písemném souhlasu s testováním.

Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, pracovník sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, včetně toho, zda byly provedeny orientační testy na NL, případně další vyšetření, a s jakým výsledkem, (zejména odkud má výrobek). Tento záznam založí školní metodik prevence do své agendy a vyrozumí vedení školy.

V případě, že žák není schopen pokračovat ve vyučování, škola vyrozumí ihned zákonného zástupce nezletilého žáka a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl. Vyrozumění škola učiní i v případě, kdy žák způsobilý k pobytu ve škole je. Zákonný zástupce má právo se písemně vyjádřit k této skutečnosti a postupu školy.

Jestliže není zákonný zástupce dostupný, ihned vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany a vyčká jeho pokynů.

O případu informuje škola orgán-sociálně právní ochrany (tabák a alkohol u závažného případu nebo opakování, OPL vždy)

Je nutné rozlišovat distributora od uživatele. Distribuce je trestným činem, užívání NL je porušením školního řádu, ze kterého se vyvodí sankce stanovené školním řádem, pozor nekumulujte tresty.

V případě uživatelského zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytně škola potřebné informace o možnostech odborné pomoci.

Studenty přiměřeně informovat o události, nebagatelizovat.

Prokázané navádění jiných žáků k užívání návykových látek je považováno rovněž za rizikové a protiprávní jednání.

Distribuce OPL ve škole

Je nutné rozlišovat distributora od uživatele. Uživatel je nebezpečný sobě, distributor všem. Distribuce je trestným činem.

Množství, které žák distribuuje, není nijak rozhodující Při podezření, že ve škole došlo k distribuci OPL, musí škola vždy vyrozumět oddělení Policie ČR. Škola vyrozumí také zákonného zástupce a orgán sociálně-právní ochrany.

Přechovávání nebo podezření na přechovávání

Jedná se o podezření ze spáchání trestného činu nebo přestupku (podle množství), a proto NEVYŠETŘUJTE, ale bezodkladně volejte Policii ČR, zkontaktují s ní další postup. Ten, kdo se dozví, že jiný připravuje nebo páchá trestný čin nedovolené výroby a držení OPL a spáchání nebo dokončení takového trestného činu nepřekazí, se sám vystavuje trestnímu stíhání. Překazit takový čin lze tím, že ho včas oznámí orgánům Policie ČR. Také informujte zákonného zástupce.

Žáka izolujte od ostatních. Do příjezdu Policie ČR je nutné mít ho pod dohledem 2 lidí (vyhneme se situaci – tvrzení proti tvrzení).

	U žáka v žádném případě neprovádějí osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věcí. Lze ale požádat o ukázkou obsahu kapes. Pokud v rámci tohoto podezření zajistí pracovníci školy nějakou látku, postupují způsobem popsáním níže. Množství nemusí mít žádný vliv na kázeňský postih, který je stanovený školním řádem. <u>Nález NL ve škole</u> A. V případě, kdy pracovníci školy naleznou v prostorách školy látku, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto: (1) látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury, (2) o nález ihned uvědomí vedení školy spolu s písemným záznamem, (3) o nález vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky, (4) v případě časové překážky na straně Policie se z praktických důvodů doporučuje za přítomnosti dalšího pracovníka školy s použitím gumových/latexových rukavic vložit látku do obálky, napsat datum, čas a místo nález. Obálku přelepit, přelep opatřit razítkem školy a svým podpisem a uschovat do školního trezoru. Zajištěnou látku následně předat Policii ČR. B. V případě, kdy pracovníci školy zadrží u některého žáka látku, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto: (1) zabavenou látku nepodrobují testu ke zjištění její chemické struktury, (2) nález ihned uvědomí vedení školy, (3) nález sepiší stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla látka nalezena, datum, místo a čas nález a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byla látka nalezena (nebo který látku odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomna ředitelka školy nebo její zástupce, (4) nález vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky a informuje zákonného zástupce nezletilého žáka, (5) v případě, že je látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, předají látku zajištěnou výše uvedeným postupem, přivolanému lékaři, který se dostaví v případě, že to vyžaduje zdravotní stav žáka. Může to usnadnit léčbu, neboť u řady NL jsou známy protilátky, které odstraní nebo zmírní akutní účinek NL. Další postup nutný k identifikaci látky pak zajistí Policie ČR, (6) zápis záznamu založí školní metodik prevence do své agendy. V případě, že se jedná o opakovaný nález u téhož žáka, upozorníme i orgán sociálně-právní ochrany dítěte.
Odkazy	Internetové odkazy:

	http://www.prevence-info.cz , http://www.drogy-info.cz/ , http://www.odrogach.cz/ , http://iporadna.cz , http://www.alkoholik.cz , http://www.drogy.net , http://www.modernijenekourit.cz , http://www.dokurte.cz , http://www.drogy-info.cz .
--	---

Příloha č. 3**CO DĚLAT, KDYŽ – INTERVENCE PEDAGOGA*****Rizikové chování v dopravě***

Typ rizikového chování	Je to jednání, které vede k dopravním kolizím a následně k úrazům nebo úmrtím. Rizikové chování v dopravě je: • chování v rozporu s oficiálními a neoficiálními pravidly, • agresivní chování, • neočekávané (nebo nezvyklé) chování.
Síť partnerů	Jsou to: a) městská policie, b) dopravní policie, c) BESIP. Webové stránky: www.ibesip.cz, www.cdv.cz, www.adiktologie.cz, www.uamk-cr.cz
Doporučené postupy	Jsou to zejména: a) dopravní besedy v prostředí školní třídy, b) použití multimediálních pomůcek, c) praktický nácvik na dopravním hřišti, d) exkurze, e) práce s rodinou (poskytování informací na rodičovských schůzkách, individuální konzultace s rodiči, poskytnutí informačního materiálu). Za nevhodné postupy pro děti na ZŠ považujeme multimediální masové akce založené na prezentaci negativních dopadů (formou zastrašování) rizikového chování v dopravě (např. akce The Action).
Koho vyrozumět	Komunikujeme hlavně s rodiči dítěte a domlouváme případné akce orientované na zvýšení kompetencí dítěte. Výjimečně kontaktujeme policii, a to zejména v případě, kdy jsme svědky aktivit dětí, které mohou vést k dopravním nehodám.

Příloha č. 4

CO DĚLAT, KDYŽ – INTERVENCE PEDAGOGA

Poruchy příjmu potravy (mentální anorexie, mentální bulimie)

Typ rizikového chování	Mentální anorexie je porucha charakterizovaná zejména úmyslným snižováním tělesné hmotnosti. Základním kritériem anorexie je nízká tělesná hmotnost (alespoň o 15 % nižší než odpovídá věku a výšce) a aktivní snaha hubnout nebo nepřibrat (nemocní někdy popírají snahu hubnout, ale mluví o zdravé výživě a životním stylu). Postupně si zvykají na snížený příjem energie, nadměrnou sebekontrolu v jídle a často i zvýšený energetický výdej, snadno se cítí přejedeni. Mentální bulimie je porucha charakterizovaná zejména opakujícími se záchvaty přejídání, spojenými s přehnanou kontrolou tělesné hmotnosti. Rozhodujícím kritériem je subjektivní pocit ztráty kontroly nad jídlem. Psychogenní přejídání – porucha, která může vést k obezitě a může přecházet v mentální anorexiu nebo bulimii ARFID – Typická ztráta zájmu o jídlo, vyhýbavé chování a strach z následků jedení. Není věkový limit Bigorexie – obrácená anorexie, pacienti s poruchou vnímání vlastního těla si připadají málo silní a svalnatí. Rozvoj příznaků vede k sociálnímu stažení a obavám odhalování těla před druhými. Ortorexie – patologická fixace na konzumaci zdravé výživy Pica je požívání nestravitelných látek (vata, hlína, hobliny ..) může být příznakem jiné psychiatrické poruchy např. autismus, mentální retardace
Síť partnerů	Centrum pro poruchy příjmu potravy, psychiatrická klinika 1. LF UK a VFN, Ke Karlovu 11, Praha 2 Dětská psychiatrická klinika, V úvalu 84/1, Praha 5 Krizové centrum RIAPS, Chelčického 39, Praha 3 Anabell – občanské sdružení (posta@anabell.cz), Linky důvěry – dětského krizového centra Linka bezpečí Linka pro rodinu a školu Forum zdravé výživy E – clinic, institut pro studium prevenci a léčbu poruch příjmu potravy Síť organizace STOB (redukce nadváhy – programy pro rodiny). Web. odkazy: www.idealni.cz, www.doktorka.cz, www.lekarna.cz, www.anabell.cz, www.stop-ppp.estranky.cz, www.boulimie-anorexie.ch, www.fzv.cz, www.childtalks.cz, www.hladoveni.cz, www.psychportal.cz
Všeobecná prevence	- výchova k přiměřenosti a umírněnosti v postojích,

	- důraz na nebezpečí jednostranných nebo extrémních postojů ve výživě, životním stylu, ve sportu, - dobrá školní jídelna - podpora duševního zdraví, sociálně-emoční učení - selektivní prevence, práce s dětmi nemocných PPP - omezení automatů na sladkosti, slazené nápoje ve školách.
Doporučené postupy	- včasná intervence u rizikových jedinců (rychle zhubnul, zvrací), - interaktivní programy, - rozvoj všeobecných aktivit, zájmů, - předcházení nevhodných redukčních diet a prostředků na zhubnutí (důraz ne na nebezpečnost, ale na neúčinnost), - předcházet šikaně pro vzhled, oblečení, výkon, to, co jí nebo pije, - nabídka vhodných materiálů pro nemocné a jejich rodiče. - Důležité je nezdůrazňovat některé informace, které by mohly vzbudit zájem o amfetaminy a prostředky na hubnutí - Opatrně se pouštět do oblasti zdravé výživy a redukce hmotnosti
Koho vyrozumět	Učitel není terapeut, proto hlavně informuje rodinu v případě, že dítě výrazněji zhubne, opakovaně bylo přistiženo, že zvrací (stačí informace od vrstevníků), sebepoškozuje se. Následně doporučí nebo zprostředkuje kontakt s psychologem nebo lékařem. Také pomáhá předcházet šikaně pro fyzický vzhled a výkon (zejména učitelé tělocviku).

Příloha č. 5

CO DĚLAT, KDYŽ – INTERVENCE PEDAGOGA

Alkohol u dětí školního věku

Typ rizikového chování	Alkohol je v Evropě nejrozšířenější návykovou látkou. Rozšířenost pití alkoholu má hluboké společenské a kulturní kořeny. Alkohol je legální drogou. V České republice je podle zákona možné podávat a prodávat alkohol zletilým osobám, tj. od 18 let věku. Při práci s mládeží je velmi důležité klást důraz na informaci, že vznik závislosti není jediným rizikem pití alkoholu. Naprostá většina zdravotních škod i ekonomických ztrát pramení z nadměrného pití nebo pití při nevhodné příležitosti (úrazy, dopravní nehody, intoxikace apod.).
Síť partnerů	- spolupráce s rodiči, - pedagogicko-psychologická poradna, - specializované pracoviště zabývající se prevencí. Web. odkazy: www.drogy-info.cz, www.podaneruce.cz, www.sananim.cz, www.drnespor.eu.
Doporučené postupy	- věcnost při předávání informací i při řešení případných problémů, - žáci mají vycítit z učitele zájem o jejich zdraví a prospěch, - totéž platí pro jednání s rodiči, - informace by měly být ověřené, věcné a aktuální. Prezentování příkrých hodnotících soudů bývá málo efektivní a někdy dokonce kontraproduktivní. Sdělení formulovaná hodnotícím tónem jsou méně účinná než sdělení, která jsou suchým konstatováním faktu.
Koho vyrozumět	- rodiče, - dětského lékaře, - specializovaná zařízení, - v případě, kdy spolupráce s rodiči není efektivní a dítě je ohroženo, má škola povinnost obrátit se na OSPOD s upozorněním na možné ohrožení výchovy dítěte (ustanovení § 201 zákona č. 40/2009 Sb.). Škola má povinnost oznamovat (dle § 10 zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí a mládeže) OSPOD, že jde o děti, které jsou ohroženy a jsou uvedeny v § 6 tohoto zákona.

Příloha č. 6 CO DĚLAT, KDYŽ – INTERVENCE PEDAGOGA Syndrom týraného dítěte – CAN	
Typ rizikového chování	Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (CAN - Child Abuse and Neglect). Jde o jakoukoliv formu týrání, zneužívání a zanedbávání dětí, která je pro naši společnost nepřijatelná.
Legislativní rámec	Zákon č. 359/1999 Sb., určuje jako povinnost škole nahlásit případ ohrožení zdraví nebo života dítěte, a to i tehdy, když se objeví pouze podezření na trestný čin. Tím, že nekontaktujeme orgány činné v trestním řízení, v případě, že už jsme se hodnověrným způsobem dozvěděli o týrání svěřené osoby, můžeme být sami pachatelé trestných činů.
Jak postupovat	Prevence-Dítě by se mělo v průběhu školní docházky dozvídat, co představují takzvané tabu zóny na jeho těle, a kde jsou hranice, za které by neměl ani rodič vkročit. Musí vědět na koho se obrátit, pokud se setká s prvními projevy týrání, zneužívání či zanedbávání nebo pokud má jen pochybnosti o správnosti chování svých blízkých k vlastní osobě. Jak řešit týrání dítěte 1. Prvním, co musí učitel udělat, aby mohl týranému dítěti pomoci, je vůbec všimnout si a odhalit to, že dítě nese nějaké stopy týrání. (zhoršení prospěchu, začne se stranit nebo se může začít chovat agresivně, chodí pozdě, nejí, stěžuje si na bolesti, má modřiny, odřeniny, je nezvykle unavený či apatický). 2. Rozhovor s žákem je klíčový. Vystoupení týraného dítěte z anonymity je to nejtěžší, co po něm můžeme chtít. Nepochybně to souvisí s faktem, že má totiž mluvit o tom, jak mu ubližují jeho nejbližší. Rozhovor by proto měl být neformální. (Nejlépe osobou, které nejvíc věří.) Rozhovor se vede nejdříve zeširoka – nedoporučuje se při takovémto osobním rozhovoru věnovat se problému okamžitě. V situaci, kdy se učiteli nedaří navázat komunikaci s žákem, je dobré žákovi doporučit, aby se anonymně obrátil na Linku bezpečí. 3. Učitel by se měl také obrátit na jeho spolužáky nebo sourozence a zeptat se jich, zda o příčině jeho problémů nevědí něco bližšího. 4. Pokud si učitel pozve do školy zákonného zástupce žáka, neočekává se, že by na ně měl hned udeřit s tím, aby mu vysvětlili, kdo u nich doma týrá jejich dítě. Učitel by měl v první fázi po rodiči chtít, aby pouze okomentoval to, jak si vysvětluje problémy, které učitel u dítěte vyzoroval. Může tak i zjistit, že skutečnou příčinou žákova neobvyklého chování je něco jiného než domácí týrání. Anebo může být zájem školy o osud žáka pro zákonného zástupce dostatečnou výstrahou k tomu, aby si uvědomil, že další ubližování dítěti bude mít pro něj vážné

	následky. 5. Pokud učitel od rodičů nic nezjistí, a dítě se chová i nadále nezvykle, jde o další důvod k zapojení odborníka. Při zjištění nějaké zdravotní újmy se však nedoporučuje kontaktovat jen lékaře. Pediatr si totiž přeje, aby dítě přišlo v doprovodu rodiče. Také do pedagogicko-psychologické poradny by mělo dítě jít spolu se zákonným zástupcem. Pokud se však škole podaří domluvit se s poradnou na kontaktu bez účasti rodičů, je považováno toto porušení pravidel za přijatelné. Prioritou je pomoci dítěti za každou cenu. 6. V případě, že má učitel podezření na týrání žáka, situace se nezlepšuje a komunikace s rodiči také k ničemu nevede, je nezbytné kontaktovat především OSPOD.
	Jak řešit sexuální zneužívání Sexuální zneužívání – je každé nepřiměřené vystavení dítěte sexuálnímu činu nebo chování, které vede k uspokojování potřeb zneuživatele. Pohlavní zneužívání je závažným trestným činem proti lidské důstojnosti, na který se vztahuje povinnost překazít jej, to znamená oznámit to policii. <i>Dítě se mi svěřilo osobně:</i> 1. uvědomit si, že jde o velmi citlivou záležitost, proto s podrobnostmi seznámit co nejužší okruh dalších osob, 2. pokud se zneužívání dopouští rodič, není žádoucí informovat ho o tom, 3. podrobnější vyšetřování nechat na psychologovi a policii, 4. dítěti sdělit, že skutečnost musíte ohlásit na policii a ohlásit to, 5. ocenit dítě, že za vámi přišlo a ujistit ho, že pro ně uděláte všechno, co je ve vašich silách. Dozvíím se – oznámím řediteli – kontaktujeme policii a orgán sociálně-právní ochrany dětí. <i>Zjistím to z nějaké školní ankety nebo otazníku</i> Nejprve přemýšlejte, jestli tomu nasvědčuje i vaše pozorování. S dítětem pak navažte soukromý rozhovor. Nevyslychejte ho a nepodsouvejte mu své názory, nechejte ho volně vyprávět. Jestliže vám dítě potvrdí vaši domněnku, postupuje jako výše. Nevyšetřujte a nijak nepátrejte. Jestliže si nejste jistí, oznamte věc orgánu sociálně-právní ochrany, který ji prošetří. <i>Dítě je obětí sexuálního napadení</i> Jestliže se stalo obětí napadení cestou do školy a útočníkem je neznámá osoba, potom urychleně vše oznamte policii, rodičům a orgánu sociálně-

	právní ochrany dítěte. Chovejte se pevně a jednoznačně a dítě neopouštějte až do příchodu rodičů.
Doporučené odkazy	❑ Dětské krizové centrum, tel: 241 484 149, ❑ Internetová poradna: problem@дитеkrize.cz, ❑ Linka bezpečí, tel: 800 155 555, ❑ Linka důvěry RIAPS: 222 580 697, linka@mcssp.cz, ❑ www.capld.cz/linky.php (adresář linek důvěry v celé ČR).

Příloha č. 7

CO DĚLAT, KDYŽ – INTERVENCE PEDAGOGA

Školní šikanování

1.1. Co to je šikanování

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat. Je to cílené a opakované užití útoků jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování.

Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v celoživotních následcích na duševní a tělesné zdraví oběti.

Znaky šikanování: **záměrnost, opakování, samoučelnost agrese a nepoměr sil.**

1.2. Co šikanování není?

Za šikanování se nepovažuje škádlení a jednorázová agrese.

Jak postupovat při řešení šikany

V první řadě musíme vědět, že podstatnou vlastností šikanování je skrytost a nepřístupnost. Často všichni přímí i nepřímí účastníci šikany, včetně obětí z různých důvodů a pohnutek brání jejímu odhalení. Tento mechanismus se označuje jako základní zakrývací systém nebo také komplot velké šestky.

Následně doporučený způsob neposkytuje obecnou hotovou kuchařku řešení, ale popisuje kroky účinné a bezpečné léčby šikany.

2.2. Tři kroky kvalifikované pomoci

2.2.1. První krok - Odlišení šikany od příbuzných fenoménů.

Na úplném počátku musíme co nejrychleji posoudit, zda se jedná o šikanu, či nikoliv. K tomu nám poslouží znalosti - Co je a co není šikanování. Připomeňte si naši vnější definici šikanování (1.1.).

Současně je potřeba odlišit šikanování od škádlení, zneužívání moci pedagoga vůči žákovi a od jednorázového konfliktu či rvačky mezi podobně silnými chlapci.

Předpokladem našeho úspěchu je připravenost na překážky.

2.2.2. Druhý krok - Vnitřní diagnostika

Dozvědět se o případu co nejvíce. **Především se zaměřujeme na posouzení šikany ze tří praktických pohledů a určení formy šikany.** Pro doplnění je užitečné posoudit sílu a typ zakrývacího a protizdravného systému, načrtneme příčiny a podmínky – spouštěcí mechanismy šikanování a odhadneme dopad šikanování na oběť.

a) Posouzení šikany ze tří praktických pohledů:

- mapování šikany jako nemocného chování

(konkrétní vnější projevy šikanování mají význam pro léčbu), <u>- mapování šikany jako poruchy vztahů</u> (první odhad, zda jde o počáteční (1.,2. a 3.) nebo pokročilé (4. a 5.) stadium šikany, v případě, že se jedná o psychickou šikanu, registrujeme její zvláštnosti), <u>- mapování šikany jako závislosti</u> (posoudíme vzájemné vazby mezi agresory a oběťmi, v případě přítomnosti závislosti odhadneme její intenzitu). b) Určení formy šikany - rozlišujeme šest skupin podle typu agrese. c) Stanovení hrubé diagnózy a volba postupu. 2.2.3. Třetí krok - určení typu scénáře pro základní směr léčby (co zvládne škola sama a kdy potřebuje pomoc zvenku)	Klasifikace scénářů <i>Situace, které zvládne škola sama</i> 1. První pomoc pro obyčejnou počáteční šikanu. 2. Celková léčba pro řešení prvních dvou stadií šikanování, RTP – Rámcový třídní program. <i>Scénáře, kdy potřebuje škola pomoc zvenku</i> 3. První pomoc pro komplikovanou počáteční šikanu. 4. První pomoc (krizové scénáře) pro obyčejnou pokročilou šikanu. 5. První pomoc (krizové scénáře) pro komplikovanou pokročilou šikanu, patří sem např. výbuch skupinového násilí, tzv. školní lynčování. 6. Celková léčba pro třetí stadium šikanování, ZIP - Základní intervenční program (u organizovaných šikan od třetího stadia vždy v kombinaci s první pomocí).
3.2.3.1. Dva nejčastější scénáře 1. Scénář pro počáteční obvyklou šikanu Má největší uplatnění. Škola sama zvládne řešit. Takových šikan je na školách nejvíce. Z tohoto důvodu by měli všichni odborníci prvního kontaktu umět s touto metodou pracovat. Schéma: a) odhad závažnosti onemocnění skupiny a stanovení formy šikany, b) rozhovor s informátory a oběťmi, c) nalezení vhodných svědků, d) individuální rozhovory se svědky, e) ochrana oběti, f) předběžná diagnóza a volba ze dvou typů rozhovoru: - rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory, - rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku), g) realizace vhodné metody: - metoda usmíření,	

	- metoda vnějšího nátlaku (výchovný pohovor nebo komise), h) třídní hodina: - efekt metody usmíření, - oznámení potrestání agresorů, i) rozhovor s rodiči oběti, j) třídní schůzka, k) práce s celou třídou. 2. Scénář pokročilá neobvyklá šikana V tomto případě se nutné jednat velmi rychle, protože oběti jsou ohroženy na zdraví nebo dokonce na životě a také musíme eliminovat zakrývací a protiuzdravný systém. Je proto nutné, aby každá škola měla svůj „poplachový plán“, jak jednat v takové krizové situaci. Schéma: <i>První (alarmující) kroky pomoci:</i> a) zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany, b) bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí, <i>Příprava podmínek pro vyšetřování</i> c) zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy, d) zabránění domluvě na křivé výpovědi, e) pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře), f) oznámení na policii, paralelně - navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům, <i>Vyšetřování</i> g) rozhovor s obětí a informátory, h) nalezení nejslabších článků nespolupracujících svědků, i) individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky, j) rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, <i>Léčba</i> k) metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny.
	Kdy kontaktovat policii a OSPOD Pokud má učitel jistotu, že byl spáchán trestný čin, bývá to často u pokročilé šikany, má ze zákona povinnost obrátit se na policii. Jestliže má pedagog podezření, zákon má školské zařízení povinnost nahlásit tuto skutečnost obecnímu úřadu, tedy sociálnímu pracovníkovi z orgánu sociálně právní ochrany dětí (OSPOD).
	Prevence Prevenčí šikanování ve škole máme na mysli vybudování ucelené ochrany dětí a dospívajících před týráním spolužáků. Schéma prevence školních šikan 1. Pedagogická komunita, která posiluje imunitu školních skupin a celých škol proti onemocnění šikanováním.

	2. Specifický program proti šikanování, který dokáže případné onemocnění brzy detekovat a účinně léčit. 3. Odborné služby tvořené pedagogicko-psychologickými poradnami, středisky výchovné péče, speciálně pedagogickými centry, diagnostickými ústavy apod. 4. Spolupráce škol s odborníky z jiných rezortů a nestátními organizacemi zabývajícími se prevencí šikanování.
	Webové stránky s tematikou šikany: Sdružení Linka bezpečí (116 111), www.linkabezpeci.cz, www.internetporadna.cz, Společenství proti šikaně, www.sikana.org, www.minimalizacesikany.cz.

Příloha č. 8

CO DĚLAT, KDYŽ – INTERVENCE PEDAGOGA

Kyberšikana

Kyberšikanu definujeme jako zneužití informačních komunikačních technologií k takovým činnostem, které mají někoho záměrně ohrozit, ublížit mu.

Kdy se škola má začít zabývat kyberšikanou?

Škola by se kyberšikanou měla zabývat vždy, když se o ní dozví. Základním úkolem musí být zmapování konkrétního případu, které nám pomůže se rozhodnout pro správný postup řešení. Poslouží k tomu zodpovězení tří otázek: Týká se kyberšikana žáka mé školy? Jak jsem se informaci dozvěděl? Děje se kyberšikana během vyučování?

Pro řešení kyberšikany potřebujeme počítačovou gramotnost:

- **nutná spolupráce** ŠMP a TU s **odborníkem IT** (zálohování dat, zajištění stop, ...),
- prověřit všechny možnosti napadení (SMS, youtube, profil, email, www, ...),
- základní znalost a povědomí o využívání mobilů a ICT technologií.

U každého podezření o výskytu daného jevu musí být vždy informován ředitel školy.

Musíme využívat propojenost kyberšikany s tradiční školní šikanou

Kyberšikana bývá u dětí školního věku často doplňkem klasické přímé a nepřímé šikany. Je tedy důležité při řešení prověřit případné souvislosti s klasickou šikanou. Tedy pokud probíhá klasická šikana (př. nadávky, ponižování...), je nutné zjistit situaci oběti v kyberprostoru (mobil, profil, chat, ...) a naopak. Oběť klasické šikany se může stát agresorem v kyberšikaně.

Řešení kyberšikany vyžaduje kvalitní odhad situace (vyhodnocení, zda jde o kyberšikanu a zda je škola kompetentní ji řešit) a znalost zásad práce klasické šikany (dbát na posloupnost a načasování jednotlivých kroků řešení).

Co může preventivně dělat škola:

- zanepte do školního řádu pravidla používání ICT, intranetu a mobilních telefonů (během vyučování, přestávkách, v prostorách školy, ...),
- informujte žáky o netiketě a „listině práv na internetu“,
- instalujte a využívejte software, který v učebnách vyučujícímu umožňuje informovat se přes svůj počítač, co právě žák na své ploše dělá nebo zaznamenává provoz. (informujte o tomto opatření žáky a systém nezneužívejte!),
- buďte vzorem vhodného užívání moderních technologií,
- pracujte na povědomí,
- definujte kompetence v rámci školy,
- definujte kompetence mimo školu,
- začleňte téma do výuky,
- vzdělávejte pedagogy,
- podporujte pozitivní využívání technologií.

Co dělat při zachycení kyberšikany:

- zajistěte dostupné důkazy s podporou IT kolegy,
- důkladně vyšetřete a žádejte odbornou pomoc externího pracovníka (IT expert, PPP, policie,...).
- kontaktujte a spolupracujte s webovým prostředím, kde ke kyberšikaně došlo,
- zvolte takové opatření a řešení, které je odpovídající závažnosti prohřešku a důsledkům, které agresor způsobil,
- informujte a poučte rodiče oběti i rodiče kyberagresora o tom, koho mohou kontaktovat (Policie ČR, OSPOD, PPP, právní zástupce atd.),
- při zapojení a následně celém prošetření případu trvejte na konečném stanovisku všech zainteresovaných institucí (PČR...) a dalších subjektů (rodiče),
- při postizích agresorů postupujte v souladu se školním řádem a již vypracovaným krizovým plánem.

Oběti je třeba doporučit:

1. Ukončete komunikaci.

Nekomunikujte s útočníkem, nesnažte se ho žádným způsobem odradit od jeho počínání, nevyhrožujte, nemstěte se. Cílem útočníka je vyvolat v oběti reakci, ať už je jakákoli.

2. Blokujte útočníka.

Zamezte útočníkovi přístup k vašemu účtu nebo telefonnímu číslu a je-li to v dané situaci možné, i k nástroji či službě, pomocí které své útoky realizuje (kontaktujte poskytovatele služby).

3. Oznamte útok, poraďte se s někým blízkým, vyhledejte pomoc.

Svěřte se blízké osobě. Pro uchování důkazů oslovte někoho, kdo má vyšší IT gramotnost. Kontaktujte školu a specializované instituce (PPP, policii, SVP, intervenční služby specializující se na řešení kyberšikany, psychology apod.).

4. Uchovejte důkazy.

Uchovejte a vystopujte veškeré důkazy kyberšikany (SMS zprávy, e-mailové zprávy, zprávy z chatu, uložte www stránky apod.). Na základě těchto důkazů může být proti útočníkovi či útočníkům zahájeno vyšetřování (postup viz příloha).

5. Žádejte konečný verdikt.

Po prošetření celého případu trvejte na konečném stanovisku zainteresovaných institucí.

Nejlepší je ta pomoc, která je nejbližší a může být nejrychlejší. Zkuste se obrátit na pedagogicko-psychologickou poradnu, středisko výchovné péče, nebo jakéhokoli psychologa v místě bydliště.

Kyberšikana a její prevence, příručka pro učitele

<http://www.kapezet.cz/index.php?object=General&articleId=211&leveMenu=>

Přehledový list Kyberšikana ke stažení (E-bezpečí) -

http://cms.ebezpeci.cz/component/option,com_docman/task,cat_view/gid,45/Itemid,2/lang,czech

Leták Bezpečný Internet (E-bezpečí)

http://cms.ebezpeci.cz/component/option,com_docman/task,cat_view/gid,45/Itemid,2/lang,czech/

Příručka pro rodiče a vychovatele (Saferinternet)

http://www.saferinternet.cz/data/articles/down_696.pdf

Užitečné webové stránky:

www.saferinternet.cz,

www.bezpecne-online.cz,

www.protisikane.cz,

www.minimalizacesikany.cz,

www.sikana.org,

www.e-bezpeci.cz.

Zbraně (praktiky) kyberšikany

- Mobil
 - SMS/MMS/video nevhodného obsahu (urážení, zastrašování...),
 - volání, prozvánění,
 - natáčení/focení a následné zveřejňování natočeného/vyfoceného (rozesílání dalším lidem, umístění na YouTube apod.)...
- Internet
 - Zakládání falešných profilů nebo změna původního,
 - Zakládání profilů proti nějaké osobě,
 - E-maily nevhodného obsahu,
 - Krádež hesel a následné zneužití účtů,
 - Obtěžování přes webkamery a IM (ICQ, Skype...).

Týká se kyberšikana žáka mé školy (ať už v pozici oběti či útočníka)?

→ **Ne:** Jak jsem se informaci dozvěděl?

→ Nahlásil mi to můj žák: Pokud k vám mají děti důvěru, mohou se vám svěřovat i s problémy např. svých kamarádů z jiných škol. Měli byste žáka vyslechnout a dát mu rady, kam se jeho kamarád může obrátit pro pomoc, jak má zajistit důkazy apod. Zeptejte se po pár dnech svého žáka, který vám věc nahlásil, jak vše pokračuje. Leckdy může znamenat „kamarádovi se stalo“ naopak „mně se děje, ale ještě nemám odvahu o tom mluvit“.

→ Zaslechl jsem to z důvěryhodných zdrojů: Zde záleží na vašem přístupu, zda se v případě chcete osobně angažovat, např. radou. Není to věc školy.

→ **Ano:** Děje se kyberšikana během vyučování?

→ **Ne:** Škola nemůže udělovat kázeňské tresty, popř. snížené známky z chování za činnost, která se nestala během vyučování. To ovšem neznamená, že by škola neměla kyberšikanu řešit alespoň v následujících základních bodech:

- Zjistěte informace o tom, jakých všech tříd se případ kyberšikany týká. Ve všech zasažených třídách pak proveďte sociometrii – z 80% je kyberšikana pouze doplňkem šikany tváří v tvář, a proto je velice pravděpodobné, že šikana ve vaší škole probíhá. Pokud se toto podezření potvrdí, postupujte podle zpracovaného krizového plánu na šikanu.
- Doporučte rodičům oběti, aby se v případě kyberšikany svého dítěte obrátili na Policii ČR, popř. podali žalobu k soudu.
- Informujte (se souhlasem zletilého žáka nebo zákonného zástupce žáka nezletilého) zasažené žáky o postupu při řešení kyberšikany. Sdělte jim, že škola trestat v tomto případě nemůže, a proto byl případ předán policii/soudu. Děti potřebují vědět, že za každé nepřiměřené chování přijde trest.

→ **Ano:**

- Škola pomůže oběti zajistit důkazy.
- Škola postupuje podle krizového plánu na šikanu.
- V závažnějších případech kyberšikany (kyberšikana naplňuje skutkovou podstatu trestného činu) škola kontaktuje Policii ČR a Orgán sociálně-právní ochrany dětí.
- Škola informuje zasažené žáky o výsledcích šetření ve škole a udělených trestech.

Jak uchovat důkazy kyberšikany?

Používejte Google (www.google.cz): v případě, že máte podezření nebo již zajišťujete důkazy ke kyberšikaně, **napište do okénka vyhledávače (Googlu) např. jméno oběti** či jinou indicii a uvidíte, zda se na internetu ještě něco dalšího najde.

Klávesové zkratky

Klávesa Print screen (Print Scrn): tato klávesa „vyfotí“ aktuální zobrazení obrazovky, které následně uložíte v programu Word, malování apod. pomocí klávesy Ctrl V.

Ctrl C (copy) a Ctrl V (vložit): klávesové zkratky pro kopírování a vložení. Např. pokud vyfotíme pomocí klávesy Print scrn obsah nějaké stránky, tak pomocí Ctrl V vložíme tuto fotku např. do MS Word, Windows Malování apod..

Ctrl A (all – vše): označí vše a pak je možné obsah kopírovat pomocí Ctrl C

Ctrl F (find – hledat): po zmáčknutí se otevře okénko, do kterého můžete napsat jakékoli slovo a počítač ho automaticky vyhledá.

Ctrl P (print – tisk): pomocí této stránky vytisknete aktuální zobrazení obrazovky.

Adresa – odkaz: v každém prohlížeči je podlouhlé okénko, kde se zobrazuje aktuální **www adresa** dané stránky např. www.seznam.cz. Je vždy umístěné zhruba 1 – 2 cm od shora obrazovky a je součástí ovládací nástrojové lišty prohlížeče (např. E-exploreru). Opět je možné i tuto adresu zkopírovat a uložit.

Příloha č. 9

CO DĚLAT – INTERVENCE PEDAGOGA

Homofobie

Typ rizikového chování	Homofobie zahrnuje postoje a chování vyjadřující nepřátelství vůči lidem s menšinovou sexuální orientací či pohlavní identitou. Toto rizikové chování souvisí s dvěma dalšími problémovými oblastmi, kterými jsou šikana a extremismus. Je ovšem třeba rozlišovat šikanu a izolované projevy agrese. Šikanu je třeba vždy důsledně řešit. Naopak jednotlivé incidenty je třeba posuzovat s ohledem na jejich intenzitu.
Síť partnerů	- poradna pro občanství/občanská a lidská práva - GaTe - STUD - Člověk v tísni - pedagogicko-psychologická poradna. Je-li podezření na spáchání trestného činu, potom je třeba kontaktovat Policii ČR v souladu s pokynem MŠMT. Internetové stránky: http://lgbt.poradna-prava.cz/, http://www.stud.cz/, http://www.gejt.cz/.
Typ prevence	Všeobecná prevence spočívá především v aktivitách zaměřených na informování o sexuálních menšinách a výchově k toleranci.
Doporučené postupy	Pedagog by měl zastávat citlivý a rovný přístup k žákům, jejichž pohlavní či sexuální identita je odlišná. Je vhodné reagovat na eventuální homofobní poznámky ze strany žáků a připomenout, že příslušníci těchto menšin mají nejen podle zákona stejná práva. Především je ale třeba sledovat vztahy v třídním kolektivu a podporovat integraci těch studujících, kteří jsou v něm znevýhodněni. V žádném případě není dobré snažit se konzultovat domněnky týkající se sexuální orientace či pohlavní identity přímo s rodiči bez domluvy se studujícím či konzultace s odborníkem.

Příloha č. 10

CO DĚLAT – INTERVENCE PEDAGOGA

Extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus

Typ rizikového chování	Extremistické chování je vědomé konání ve prospěch politických, náboženských a etnických hnutí a ideologií, která směřují proti základům demokratického ústavního státu. Rasistické chování je takové, které na základě příslušnosti ke skupině podle biologického, rasového či národnostního původu tyto příslušníky negativně hodnotí nebo poškozují. Xenofobní chování je takové, které na základě subjektivně stanovených prvků cizosti (jinakosti) vyvolává obavy ze subjektů, může vést až k jejich poškozování. Antisemitské jednání je takové, které poškozuje objekt židovského charakteru kvůli tomu, že tomuto objektu přisuzuje určité negativní vlastnosti. Rizikové typy chování žáků/studentů: - verbální a fyzické napadání kvůli přesvědčení nebo původu, - zpochybňování oficiálních výkladů historie či demokracie ve prospěch extremistického výkladu, - agitace ve prospěch hnutí na půdě školy a snaha o získání nových stoupenců, - využití školních prostor, zařízení a přístrojů ve prospěch extremismu, - zanedbávání školních povinností kvůli extremistickým aktivitám mimo školu.
Sít partnerů	Jsou to: http://www.mvcr.cz/clanek/odbor-bezpecnostni-politiky.aspx, http://www.mvcr.cz/clanek/odbor-prevence-kriminality.aspx, Bezpečnostní komise krajů/města, Ústav pro studium totalitních režimů, http://www.ustrcr.cz/, Člověk v tísni o. s., http://clovekvtsni.cz/, Nadace Tolerance a občanská společnost, http://www.ecn.cz/tolerance/, Asi-Milování, http://www.asimilovani.estranky.cz/, romské organizace např. http://www.romea.cz, http://www.drom.cz, neoficiální romské autority v lokalitě, Liga proti antisemitismu, http://antisemitismus.wz.cz/, http://www.sekty.cz/www/index.php.
Doporučené postupy a metody	Všeobecná prevence formou zprostředkování demokratických hodnot a principů lidských práv a tolerance, výuka o extremismu a o negativech

	spojených s minulostí a současností extremismu, rasismu, xenofobie a antisemitismu a možnostech sankcí za projevy extremismu. Vhodné postupy: - zjistit rozšíření uvedených postojů v kolektivu, třídě, škole, - nabídnout alternativní volnočasové aktivity, - zaměřit výuku na tyto problémy, - okamžitě a razantně vystoupit proti projevům intolerance mezi žáky, - pozvat experty k diskusi s žáky, - informovat rodiče při zjištění uvedených postojů a nabídnout jim spolupráci, - v případě závažných projevů informovat bezpečnostní složky (Policii ČR). Nevhodné přístupy: - moralizování a skandalizace, - vyhrožování tresty v případě kontroverzních názorů v běžných diskusích, - přejímání extremistických názorů do výuky.
Koho vyrozumět	Rodiče, popř. Policii vyrozumět v případě: - podezření na členství žáka v extremistické partě, - opakovaných verbálních či vizuálních projevů nebo užití násilí s extremistickým, rasistickým xenofobním anebo antisemitským podtextem.

Příloha č. 11

CO DĚLAT, KDYŽ – INTERVENCE PEDAGOGA

Vandalismus

Typ rizikového chování	Vandalismus ve školním prostředí se projevuje ničením školního majetku nebo jeho poškozováním a ničením majetku ostatních žáků a žákyně, případně dalších členů školní komunity. Důvody pro takové chování jsou nejrůznější a pro vypořádání se s jevem je třeba se jimi zabývat v každém konkrétním případě. Obecně platí, že prostory, na jejichž podobě se nějak podíleli i žáci a žákyně jsou terčem útoků méně často.
Východiska	fyzický dohled nad žáky a žákyněmi tzv. „dozor“, organizované přestávkové aktivity např. možnost trávit přestávky venku, v tělocvičně apod., místa k sezení, minimalizace odchodů z vyučovací hodiny.
<i>U každého podezření o výskytu daného jevu musí být vždy informován ředitel školy/šk. zařízení.</i>	
Jak postupovat	Doporučený postup 1. Podmínky zacházení se školním majetkem zakotvit do školního řádu a to včetně sankcí. Náhrada škody není sankce, ale samozřejmost. Předpokladem je současně písemné stvrzení zákonnými zástupci žáka o seznámení se školním řádem. 2. Opakovaně s žáky komunikujte na téma zacházení s cizím majetkem. 3. Jestliže je škoda malá a žák nejeví ochotu k její nápravě nebo věc nelze svépomocně opravit, vyrozumějte o tomto chování zákonné zástupce a dohodněte s nimi způsob náhrady škody. V případě velké škody vyrozumějte rodiče vždy. 4. Jestliže viník není ochotný škodu nahradit, vyrozumějte Policii ČR. 5. U škod, které se dají nahradit tak, že je opraví sám žák, preferujte tento způsob náhrady škody. 6. O způsobené škodě proveďte záznam, ze kterého budou jasně vyplývat důležité skutečnosti: kdo – co - kdy – kde – jak – proč – čím? 7. Snažte se vždy dobrat příčiny takového jednání. V případech, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek, hledejte na vás

	navazující instituci nebo organizaci, která s příčinou pracovat může a umí a zprostředkujete kontakt mezi ní a žákem.
--	---

Příloha č. 12

CO DĚLAT, KDYŽ – INTERVENCE PEDAGOGA

Záškoláctví

Typ rizikového chování	Záškoláctví je nejvýraznější formou odporu dítěte ke škole. Je chápáno jako porušení školního řádu, současně jde o porušení školského zákona, který vymezuje povinnou školní docházku. Záškoláctví je ošetřeno Metodickým pokynem MŠMT. Toto rizikové chování je většinou spojeno s dalšími rizikovými projevy chování jako je zneužívání návykových látek, netolismus, gambling, dětská kriminalita aj.
<i>U každého podezření o výskytu daného jevu musí být vždy informován ředitel školy.</i>	
Doporučené postupy	Prevence: - posilovat kladný vztah ke škole, vzdělání, spolužákům a učitelům, - nabízet pozitivní vzory chování, - posilovat zdravé klima školy, - nabízet mimoškolní zájmové činnosti, - důsledné seznámení žáků a rodičů se školním řádem, s preventivní strategií a Minimálním preventivním programem, - včasné zahájení preventivních programů pro rizikové jedince, kolektivy, případně pedagogy a rodiče. Doporučené postupy a metody z hlediska pedagoga 1. Čím dříve je záškoláctví odhaleno, tím lépe pro dítě. 2. Při hledání příčin si udělat dostatek času pro analýzu případu, spojit se s rodiči, případně psychologem. 3. Je-li záškoláctví důsledkem neúnosné školní situace, navodit změnu. Naplánovat dlouhodobá opatření, aby se situace neopakovala. 4. Rozmáhá-li se záškoláctví ve velkém a máme-li podezření na hrozbu závislostí, spolupracovat s PPP a centry. 5. Učit se v třídním kolektivu vyčíst, jaké postavení má problémový žák. Bojí-li se učitelům nebo rodičům svěřit, předat ho do péče psychologa. 6. Pomoci dítěti při návratu do třídy. Doprovodit ho při prvním vstupu do kolektivu. Nemluvit o tom. K vyřešenému případu se již nevracet a neprojevat nedůvěru. Domluvit se s rodiči na

	těsném kontaktu, aby bylo případně další záškoláctví včas odhaleno. 7. Učitel se musí zamyslet nad vlastními pocity ve vztahu k problémovému žákovi. Měl by smazat všechny předchozí špatné zkušenosti s ním, zbavit se předsudků a postavit všechny žáky na stejnou „startovní čáru“. Nevhodné postupy: • nedůslednost učitelů v dodržování školního řádu, pravidel tříd, • špatná komunikace s vedením školy, kolegy, žáky nebo rodiči.
Kdy a koho vyrozumět	Absenci žáka omlouvají a evidují třídní učitelé, nikoliv rodič, a to na základě písemné žádosti zákonného zástupce vždy v souladu s pravidly školy o omlouvání absence. Pokud je doklad potvrzující důvod nepřítomnosti žáka nevěrohodný, může se škola obrátit na zákonného zástupce nezletilého žáka o vysvětlení nebo požádat o spolupráci příslušný správní orgán. Pokud žák řádně neplní povinnou školní docházku, může mu být uloženo některé z výchovných opatření nebo snížený stupeň z chování. Pravidla pro jejich ukládání stanoví školní řád. Důtku ředitele školy nebo snížený stupeň z chování lze žákovi uložit pouze po projednání na pedagogické radě. Kázeňský postih a jeho důvody se neprodleně oznámí žákovi a jeho zákonnému zástupci. Zaznamenává se do dokumentace školy (do katalogových listů). Třídní učitel informuje výchovného poradce o neomluvené i zvýšené omluvené nepřítomnosti žáků. Neomluvenou nepřítomnost do součtu 10 vyučovacích hodin řeší se zákonným zástupcem žáka třídní učitel formou pohovoru, na který je zákonný zástupce pozván doporučeným dopisem. Projedná důvod nepřítomnosti žáka, způsob omlouvání jeho nepřítomnosti, upozorní na povinnost stanovenou zákonem a seznámí zákonného zástupce s možnými důsledky v případě nárůstu neomluvené absence. O pohovoru provede zápis, do něhož uvede způsob nápravy dohodnutý se zákonným zástupcem. Zákonný zástupce zápis podepíše a obdrží kopii. Odmítnutí či převzetí zápisu se do zápisu zaznamenává. Pokud má žák víc než 10 neomluvených hodin, svolává ředitel školy školní výchovnou komisi. Podle závažnosti absence žáka se jí účastní: ředitel školy, zákonný zástupce, třídní učitel, výchovný poradce, zástupce orgánu sociálně-právní ochrany dětí, školní metodik prevence, popř. další odborníci. O průběhu a závěrech jednání se provede zápis, který zúčastnění podepíší. Neúčast nebo odmítnutí podpisu zákonnými

	zástupci se v zápise zaznamenávají. Každý účastník jednání obdrží kopii zápisu. V případě, že neomluvená nepřítomnost žáka přesáhne 25 hodin, zasílá škola oznámení o zanedbání školní docházky s náležitou dokumentací orgánu sociálně-právní ochrany dětí. (např. kopii písemného pozvání zákonných zástupců žáka k návštěvě školy, kopii zápisu z pohovoru, písemné vyjádření výchovného poradce, kopii písemného pozvání zákonných zástupců žáka na výchovnou komisi, kopii zápisu o jednání výchovné komise atp.) V rámci sociálně-právní ochrany se dětmi a mladistvými s opakovanými poruchami závažného rázu zabývají kurátoři pro děti a mládež. Jejich úkolem je v tomto případě řešení případů záškoláctví ve spolupráci s rodiči a se školou. Orgán rozhodne, zda jde o přestupek nebo o trestný čin. (V tomto případě se věc posílá na příslušné oddělení Policie ČR). V případě opakovaného záškoláctví v průběhu školního roku, následuje hlášení o zanedbání školní docházky Policii ČR. Problematika záškoláctví je obsažena přímo v trestním zákoně (trestné činy proti rodině a mládeži) nově se uvádí v trestním zákoníku Trestné činy proti rodině a dětem. V odhalování záškoláctví pomáhají také městští strážníci. V případě, že strážník při kontrolní činnosti zjistí, že dítě v dané době má být ve škole a není, zjistí totožnost dítěte, kontaktuje zákonného zástupce, o skutku sepíše úřední záznam, který předává Policii ČR.
--	---

Příloha č. 13

CO DĚLAT, KDYŽ – INTERVENCE PEDAGOGA

Krádeže

Typ rizikového chování	Krádež je takové jednání, při kterém se někdo zmocní věci, která není jeho, a to za účelem si ji ponechat, používat ji apod., aniž by s tím majitel věci souhlasil, nebo o tom byl informován.
Východiska	Předmětem krádeže bývá de facto cokoli. Hmotná škoda není vždy rozhodující, protože pro majitele mají některé předměty osobní a emocionální hodnotu. V případě krádeží je rozhodujícím situačním faktorem příležitost. Většinou se kradou věci volně položené a nezabezpečené. Čím menší předmět je a cennější nebo zajímavější, tím je pro zloděje lákavější.
<i>U každého podezření o výskytu daného jevu musí být vždy informován ředitel školy/šk. zařízení.</i>	
Kdo řeší	- školní metodik prevence, výchovný poradce, - popř. PPP, SVP, OSPOD, Policie ČR.
Jak postupovat	Doporučený postup 1. Informaci, že krádež je hanebný čin a současně protiprávní jednání, sděľujte žákyním a žákům od počátku jejich docházky do vaší školy. 2. Do školního řádu zapracujte sankce, které škola použije v případě, že se někdo dopustí krádeže ve škole. 3. Pečlivě se zabývejte příčinami. Některé jsou významně polehčující (dítě je ke krádeži donuceno někým jiným, z koho má strach). Někdy se může jednat i o formu kompulzivního chování, kterou je nutné řešit v rámci odborné péče. 4. U náhrady preferujte nápravu vztahu mezi poškozeným a zlodějem – trvejte na tom, aby zloděj věc vrátil přímo poškozenému a omluvil se. 5. Zákonné zástupce zloděje vyrozumívejte vždy až poté, kdy budete přesně znát příčiny. 6. Jestliže se jedná o škodu většího rozsahu, vyrozumívejte Policii. 7. Každou nahlášenou krádeží se zabývejte, vyšetřujte ji. Je to důležité poselství jak pro poškozeného, tak pro zloděje. 8. Jakmile budete k dětem mít proslovy o krádežích, nezačínajte je tím, že vy jste jim říkali, že si to či ono nemají do školy nosit nebo to mají zamykat. Tyto informace často vyznívají, jako by za krádež mohl poškozený, nikoliv zloděj. Jakoby normální bylo všechno zamykat a ne nekrást.

	9. O krádeži a jejím šetření proved'te záznam, se všemi důležitými skutečnostmi: kdo – kdy – kde – jak – proč – čím? POZOR - škoda nikoli nepatrná 5000,- Kč je hranice pro trestný čin, - škoda menší hodnoty než 5000,- Kč bez vloupání je přestupek, ale s vloupáním nebo loupeží, je vždy trestný čin.
V jakém případě vyrozumět Polici ČR/OSPOD	Kdy hlásit rodičům? Rodičům poškozeného vždy ihned, rodičům zloděje rovněž vždy, nicméně mělo by tomu předcházet precizní zjištění příčin. Celá řada dětí krade proto, že je někdo krást poslal a oni z něj mají strach. Není to sice o nic menší krádež, ale je to informace, kterou by rodič měl vědět také. Kdy hlásit policii? V případě, kdy je škoda nikoliv nepatrná, nikdo nejeví snahu o nápravu a škola není vlastními silami schopná domoci se takové nápravy. Musí se jednat o úmyslné zcizení, poškození nebo zničení věci. Hlásíte také tehdy, jestliže o to žádá poškozený nebo poškozená nebo jejich zákonní zástupci. Důležité upozornění - Škola a školské zařízení není orgán činný v trestním řízení, takže nemůže nic vyšetřovat. Pokusy o „vyšetřování“ ze strany školy, mohou nenapravitelně ovlivnit další vyšetřování Policie ČR. Kdy hlásit OSPOD? V případech, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek.

Příloha č. 14**CO DĚLAT, KDYŽ – INTERVENCE PEDAGOGA****Tabák**

Typ rizikového chování	Závislost na tabáku je nejčastější ve formě cigaret. Tabákový kouř obsahuje přes 4000 chemikálií . Kolem 100 z těchto látek je kancerogenních, tedy vyvolávajících rakovinu. Jedinou návykovou látkou v tabáku je nikotin . Dospělí s kouřením prakticky nezačínají. Z jedné cigarety se do těla vstřebá kolem 1 mg nikotinu.
<i>U každého podezření o výskytu daného jevu musí být vždy informován ředitel školy/šk. zařízení.</i>	
S kým spolupracuje	WWW.NEKURATKA.CZ - edukativní stránky pro děti 9-12let WWW.TIPNI-TO.CZ WWW.SZU.CZ - Státní zdravotní ústav
Legislativní rámec	Zákon zakazuje kouření ve školních budovách. Lepší je nezřizovat ani kuřárny. Místa, kde je kouření zakázáno, je označeno značkou „Kouření zakázáno“.
Jak postupovat	Zmapování situace – počet kuřáků, názory a znalosti dětí Zapojení problematiky kouření do výuky v jednotlivých hodinách. Pravidelné dotazníkové šetření mezi žáky pomocí anonymních dotazníků. Vyhlašování školních soutěží – výtvarná, literární soutěž na téma kouření, soutěž o nejlepší protikuřácký videoklip. Základní informace trvale dostupné – nástěnka, školní webové stránky. Nekuřácké prostředí je norma. Nabízet kontakty pro léčbu závislosti na tabáku pro ty, kdo si přejí přestat. Nestrašit rakovinou či infarktem, ale tím, co dospívající zajímá: zhoršení akné i kvality pleti, zápach z úst, zhoršení sexuálních funkcí, vrásky, stárnutí pleti, finanční stránka kouření, zhoršení fyzické kondice, vysvětlení principu tabákového byznysu (výrobci cigaret vědomě prodávají zboží, které zabíjí a vydělávají na tom velké obnosy peněz). Co nejširší spolupráce s odborníky. Informování rodičů o problematice kouření. Informovat Policii ČR při zjištění prodeje tabákových výrobků nezletilým.

Příloha č. 15

CO DĚLAT, KDYŽ – INTERVENCE PEDAGOGA

Psychická krize

Typ rizikového chování	Psychická krize bývá reakcí člověka na náročnou životní situaci, na nějakou dramatickou změnu. Bývá provázena negativními emocemi. Psychická krize se projevuje selháváním jak v osobním, tak pracovním životě (např. partnerská krize, krize v zaměstnání, ve škole). Změny se dějí ve všech oblastech – v oblasti biologické (např. únava, neschopnost jíst nebo naopak nadměrná konzumace potravin, sladkého, případně alkoholu, cigaret, nekvalitní spánek), v oblasti psychické (objevují se např. smutky, deprese, pocity marnosti, obavy), v oblasti sociální (např. ubývá kontakt s přáteli, kolegy, spolužáky, jsme ve styku s nimi nepříjemní) a nesmíme zapomenout ani na oblast spirituální spojenou s hledáním a realizací smyslu vlastního života.
Čeho si všímat	• Obtíže ve vykonávání každodenních aktivit považovaných za normální pro dítě daného věku • Obtíže v porozumění instrukcím • Obtíže v sociálních interakcích • Snížená schopnost vyrovnávat se se změnou • Obtíže nebo zvláštnosti v komunikaci Nadměrná nepozornost • Nadměrná impulzivita Časté změny nálad bez zjevné příčiny • Časté výbuchy vzteku • Opakované vzdorovité chování • Rozvrtné chování ve třídě • Chování porušující stanovená pravidla nebo normy • Fyzická agrese • Neochota nebo přímé odmítání chodit do školy • Jinak nevysvětlitelná nízká výkonnost ve škole • Izolace od ostatních • Extrémní beznaděj a zoufalství
Druhy poruch chování	Poruchy autistického spektra – závažné vrozené geneticky podmíněné poruchy Úzkostné porucha v dospívání – panická úzkost, fobické poruchy Sociální fobie – obava a strach z většího množství lidí Bipolární porucha – vážné psychiatrické onemocnění doprovázené poruchami nálad, deprese nebo mánie

	Schizofrenie – rozdvojená osobnost Sebepoškozování Suicidalita v dospívání – sebevražedné skoly
Legislativní rámec	Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník stanovuje v § 364 až 368 povinnosti, jež má každá fyzická osoba v případě podněcování, schvalování, nadřizování, nepřekážení a neoznámení trestného činu. Zákon č. 563/2004 Sb., zákon o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů Návrh přílohy k Metodickému doporučení MŠMT č.j.: 21291/2010-28 Psychická krize / duševní onemocnění žáka 25 Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů Zákon č. 86/1992 Sb., o péči o zdraví lidu v platném znění (§ 23). Člověka lze hospitalizovat bez jeho souhlasu v případě, že jeví známky duševní poruchy nebo intoxikace a je nebezpečný sobě nebo svému okolí.
Jak postupovat	. -Pedagog, který zaznamená u žáka psychickou nepohodu, krizi či počínající duševní onemocnění by měl být schopen sám či za podpory někoho z kolegů (třídní učitel, školní psycholog, školní metodik prevence, výchovný poradce) vést s žákem podpůrný rozhovor, jehož cílem má být, vedle poskytnuté podpory (“nejsi na to sám/sama”, “lze s tím něco dělat”) domluva s žákem na dalším postupu, kontaktování zákonných zástupců. Důvěrný vztah mezi učitelem a žákem (i jeho rodinou) může hrát významnou roli při celém procesu poskytování včasné intervence tak, aby byla co nejefektivnější. Pedagog by se měl s žákem domlouvat na dalších krocích. Zejména kontaktovat pomoc, komunikovat s rodiči (zákonnými zástupci) po domluvě s žákem, a tedy nejednat takzvaně „za jeho zády”. (V případě zletilého žáka postup s kontaktováním rodičů není nutný, pokud si to dotyčný nepřeje). - Pedagog by měl být schopen poskytnout žákovi i jeho rodině základní informace k dané problematice a možnostem řešení situace

	Úkolem pedagoga není dané potíže diagnostikovat či léčit. Jeho role spočívá zejména ve zprostředkování kontaktu žáka s rodiči (či v podpoře k němu) a poté případně s příslušnými odborníky. Je vhodné, aby s žákem spolupracoval takový pedagog, k němuž má žák důvěru, se kterým je schopný vést (ideálně) otevřenou komunikaci. Ne nutně to vždy tedy musí být např. školní psycholog, výchovný poradce či školní metodik prevence. Často může být třídní učitel tím, kdo má k žákovi nejblíže a žák se mu svěří.
Síť parametrů	Ordinace klinické psychologie Psychoterapeutická ambulance Psychiatrická ambulance Krizové centrum PPP Praktický lékař pro děti a dorost
Krizové linky s celostátní působností	• Linka bezpečí: 116111 E-mailové poradenství: pomoc@linkabezpeci.cz Kontaktní e-mail: info@linkabezpeci.cz Rodičovská linka: 606 021 021 E-mailové poradenství: pomoc@rodicovskalinka.cz Web: https://www.linkabezpeci.cz/ • Linka důvěry Dětského krizového centra 241 484 149, 777 715 215 E-mailové poradenství: problem@дитеkrize.cz Kontaktní e-mail: ld@дитеkrize.cz Web: https://www.дитеkrize.cz • Linka pro rodinu a školu (Cesta z krize): 116 000 E-mailové poradenství: 116000@cestazkrize.net Kontaktní e-mail: info@ztracenedite.cz; lucie.hermankova@cestazkrize.net Web: https://www.linkaztracenedite.cz • Linka první psychické pomoci (Cesta z krize): 116 123 • Linka duševní tísně (Most k naději, z.s): 476 701 444 E-mailové poradenství: ldt.most@mostknadeji.cz - odpovědi do 7 dnů

	• Linka pomoci obětem kriminality a domácího násilí (Bílý kruh bezpečí): 116 006 • Linka EDA 800 405 060 e-mail: mailto:linka@eda.cz • Linka Anabel 774 467 293 E-mail: posta@anabell.cz • Modrá linka 608 902 410, 731 197 477 e-mail: help@modralinka.cz • Národní linka pomoci AIDS 800 144 444
Webové stránky	• Národní ústav duševního zdraví • Opatruj.se • Psychoportál • Národní portál psychiatrické péče • Duševní zdraví (edu.cz) • Reforma psychiatrie • Asociace dětské a dorostové psychiatrie • Na rovinu • Nepanikař • Nevypušť duši • Fokus Praha

Příloha č. 16

LEGISLATIVNÍ NORMY A PODKLADY TÝKAJÍCÍ SE PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ

Strategie Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019–2027

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/strategie-a-koncepce-ap-msmt>

Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027

https://www.vlada.cz/cz/ppov/protidrogova-politika/strategie-a-plany/narodni-strategie-prevence-a-snizovani-skod-spojenych-se-zavislostnim-chovanim-2019_2027-173695

Koncepce prevence kriminality Libereckého kraje na období 2017 až 2021

<https://liberecky-kraj.kraj-lbc.cz/getFile/case:show/id:386726>

Plán protidrogové politiky Libereckého kraje na období 2019–2022

Metodické pokyny Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních (Č.j.: 21291/2010-28)-včetně nových příloh

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví,(Č.j.: 10 194/2002-14)

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicky-pokyn-ministerstva-skolstvi-mladeze-a-telovychovy-k-jednotnemu-postupu-pri-uvolnovani-a-omlouvani-zaku-z-vyucovani-prevenci-a-postihu-zaskolactvi-predkladaci-zprava-a-text-pokynu>

Metodické doporučení k primární prevenci rizikové chování u dětí a mládeže, poruchy příjmu potravy, dokument MŠMT č.j.: 21291/2010 – 28

Metodické doporučení k primární prevenci rizikové chování u dětí a mládeže, psychická krize, duševní onemocnění žáka, dokument MŠMT č.j.: 21291/2010 - 28

Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí a žáků ve školách a školských zařízeních(Č.j.:29159/2001-26)

<http://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=50808&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

Listina základních práv a svobod-součástí ústavního pořádku ČR

Zákony Novela zákona č. 82/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 109/2002 Sb.,o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních, v platném znění

Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, v platném znění

Zákon č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím (účinnost od 1.ledna 2007)

Zákon č. 65/2017 Sb. -o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek

Další zákony:

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí

Zákon č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě

Zákon č. 132/1982 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o rodině

Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích

Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky

Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii Zákon č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě

Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 (GDPR) nahradilo zákon č. 101/2000 Sb., ochraně osobních údajů.